

Myšlenky na cestách: Camino

Vážím si toho, že jste sáhli po mé knize. Ačkoli má v názvu Camino, není to cestopis ani průvodce. Není to kniha o výkonech a kilometrech, kterých jsem dosáhla nebo nedosáhla. Cíle, které se mi jevily jako těžce dosažitelné, by pro jiného člověka byly směšné, nebo by na nich teprve začínal. O tom ale tato kniha není.

Vezmu vás s sebou na Camino, ale také do svého života, do své hlavy. A tam je to někdy opravdu divočina, tak buďte připraveni. Jsem melancholik a nostalgik, a tento duch se celou knihou nese. Hlubám nad tématy, kterými by se jiní možná běžně nezatežovali. Často myslím na smrtelnost a dojímám se. Pokud vás s tím budu štvát, omlouvám se.

Na Camino jsem jela hledat sebe samu a mám pocit, že Caminem ta cesta teprve začala. Nepíšu z pozice člověka, který si to už všechno vyřešil a na všechno přišel. Píšu z pozice člověka, který je na cestě a stále hledá. Pokud se nacházíte v podobné životní situaci, třeba vám některé z věcí, o kterých píšu, pomohou. Nebo vám alespoň dají pocit, že v tom nejste sami. Já tento pocit v životě měla až příliš často, a proto, pokud bych na cestě podpořila třeba jenom jednoho/jednu z vás, budu šťastná.

Vaše Nikola

Jmenuji se Nikola a před půl rokem mi bylo třicet let. Zrovna kráčím po svatojakubské cestě v Portugalsku. Prsty na nohou mi objímá písek, po tváři mi poletuje oceánský vánek, poslouchám zpěv racků a dunění vln. Jsem tady a teď, jsem naživu. Všechno mě bolí, ale je mi to jedno. Je mi to jedno, protože ten pocit bytí naživu a tepající krev v žilách za to stojí.

~

Ptáte se, jak jsem se sem dostala? Půjdu rovnou k věci. V posledních letech jsem se na své cestě životem kompletně ztratila. Jako bych nezvládla ustát dospělost a všechno, co se k tomu váže. Chovala jsem se sebedestruktivně. Děkala jsem maximum proto, abych dokázala sobě i světu, že jsem dobrá, že zvládnu všechno, co si zámam. Že mě nic a nikdo nezastaví. Svě nízké sebevědomí jsem si kompenzovala workoholismem a tlakem na výkon. A ačkoli jsem srdcař s divokou duší, svoje pravé já jsem dala do pozadí, stejně jako své nejbližší. Jakoby pro mě nic kromě práce neexistovalo. A nemohly mě zastavit ani vážné úrazy, nespavost, záněty v těle. Tělo mi rok po roku posílalo varovné signály v podobě dalších zdravotních problémů, ale já ho nechtěla slyšet. Stejně tak jsem nechtěla slyšet dobře míněné rady svého okolí. V roce 2023 jsem prošla potratem a myslela si, že to je ta lekce, po které jsem vše pochopila. Bohužel ale nikoli. Skočila jsem opět do stejného vlaku, jako tolikrát předtím, a brzy potom se mi začalo kompletně rozpadat trávení. Zapomněla jsem být tou radostnou a energickou ženou, kterou jsem bývala kdysi. Vlastně jsem zapomněla být ženou.

To se samozřejmě odrazilo i na vztahu s manželem Šimonem, který pomalu upadal stejně, jako žena ve mně. Den před mým odjezdem jsme seděli na balkóně a kladli jsme si otázku, proč jsme vlastně spolu. Prošli jsme si tolika bolavými věcmi, že na ty hezké ve vztahu nezbyl prostor. Poprvé za náš sedmiletý vztah jsme mluvili o tom, zda spolu vůbec chceme zůstat. Dospěli jsme k závěru, že to, co nás na sobě nejvíce přitahovalo, nás vzájemně začíná ničit.

Začaly se mi rozpadat i přátelské vztahy. Jelikož jsem sama se sebou bojovala a nevěděla, jak z toho začarovaného kruhu ven, neměla jsem nic, čím bych obohacovala vztahy kolem sebe. Naopak jsem se jim uzavírala a odtlačovala je od sebe. Hodně věcí mě zraňovalo a neuměla jsem s tím pracovat. Cítila jsem v sobě velký smutek, nepochopení a křivdu za věci, kterými jsem si prošla. To ve mě vyvolávalo smutek, závist a hořkost, která postupně přešla v apatii. Ve svých 30 letech jsem si připadala unavená tak, že bych mohla brzy klidně umřít.

Ztratila jsem sebe samu. A nastal čas se znovu najít.

Příliš dlouho jsem se plácala v rolích, které nebyly moje. Potřebovala jsem strávit čas se sebou a zjistit, kdo vlastně jsem. Potřebovala jsem konečně udělat krok k sobě, ne od sebe. Potřebovala jsem Camino. Teď stojím v portugalském Portu sama na zastávce a snažím se si koupit svůj první lístek na městskou hromadnou dopravu. Pomyslně se snažím si koupit lístek do lepšího života, lepší budoucnosti, kde není tolik bolesti. Ta bolest už se totiž nedala snést. A já se rozhodla, že se nestanu jejím otrokem. Že ta pouta zpřetrhám.

~

Den první (30. 08. 2024)

Okamžiky s podtextem "život"

Hned v úvodu mé cesty mě překvapuje laskavost lidí. Když pár stojící opodál zbystří, že mám problém koupit jízdenku, neváhají mi pomoci. Zjišťuji, že jsou taky z Česka, a že Pavel tu stejnou cestu šel před rokem. Je silně věřící a celou cestu ke Katedrále mi zapáleně předává své zkušenosti, ale i svá moudra. *"Ta cesta tě povede sama. Jenom se jí otevři, buď vnímavá. Cesta je tu pro tebe,"* říká s jiskrou a kapkou nostalgie v očích. Hezká paralela na život. Ta cesta tě povede sama, jenom se jí otevři, buď vnímavá. Já sama přijela do Portugalska hledat nikoli pouze sebe, ale také víru. Potřebovala jsem zase uvěřit, že existuje něco, co nás přesahuje, a že se to všechno neděje nahodile. Protože jakmile člověk uvěří nahodilosti, je těžké hledat světlo v dobách bolesti. A je snadné zahořknout.

Pavel se svojí ženou mě doprovází až ke Katedrále, kde si vyzvedávám Kredenciál - kartičku, do které budu na své cestě sbírat razítka. Zůstávají se mnou až do poslední chvíle. Když se loučíme, objímají mě a modlí se za mé šťastné putování. Do očí se mi ženou slzy. Od začátku cesty již podruhé - první slzy přišly ve chvíli, kdy se letadlo odlepilo od země ve Vídni. Asi jsem tu správně.

~

První kilometry chůze si připadám trochu jako Alenka v říši divů. Člověk vlastně moc nemůže uvěřit tomu, že je před ním 240 km cesty s tím těžkým batohem na zádech. Před chvílí jsem byla ve Vídni na letišti. Včera jsme se s manželem na bytě v Olomouci bavili o tom, co s námi bude dál. Teď kráčím kolem oceánu, a lidé mě zdraví pozdravem Bom Caminho. Stará portugalská paní mi něco říká v portugalštině, objímá mě a žehná mi. Teď patřím mezi poutníky.

Na pauzu usedám mezi racky a pozoruji vlny. Vnímám ty obyčejné okamžiky s podtextem "život" a žasnu. Obklopují mě surfaři. Pejskaři. Procházkaři. Běžci. Staré manželské páry plné smíchu a radosti, povídající si, radující se. Paní na vozíčku, kterou doprovází mladá šťastná rodina s dětmi. Starý osamělý pán s knihou a výhledem na oceán. Dcera a máma v objetí. Otec, který učí rybařit svého syna. Mezigenerační obědy s výhledem na oceán. Toto je linka života, to je život v jeho plnosti. Tyto malé drobné okamžiky, které se možná samotným zúčastněným zdají téměř bezvýznamné. Ale z pohledu externího pozorovatele jsou tak cenné. Najednou mám v sobě intenzivní pocit, že celé kouzlo života tkví právě v oceňování maličkostí. V přepínání se z nevědomého do role vědomého pozorovatele. Barvy jsou pak barevnější. Konverzace reálnější. Jednoduše se pak cítíme být více na živu.

~

Přemýšlím, kdy jsem si naposledy připadala opravdu naživu a zcela přítomna ve svém životě. A zaráží mě, jak těžké je si na takové momenty vzpomenout. Kdy v životě nastal ten zlom, že jsme se ze šťastných mladých duší plných energie, radosti, smíchu a lásky k životu

přepnuli do role zodpovědných dospěláků, kteří vše berou tak trochu příliš vážně? Kdy nastal ten okamžik, od kterého už najednou nešlo tolik o to, kdo ve skutečnosti jsem, ale spíše o to, jakou mám práci a co vlastním? A čím to je, že naprostá většina lidí kolem mě se kolem třicátky začne znovu ptát, jací vlastně byli jako děti, a co je ve skutečnosti bavilo?

Někde po cestě jsme totiž zapomněli, kým jsme byli. Pořád jsme jedna a tatáž osoba, ale přitom máme pocit, že tu osobu na starých fotkách neznáme. Co se stalo? Proč jsme tak ustaraní, tak vážní? Proč už se neradujeme? Kam odešel všechn ten tanec, zpěv a smích? Není jedním z hlavních důvodů právě to, že jsme se v průběhu života pokusili vtěsnat do škatulek, které nám postavili ostatní? Že jsme jako generace natolik začali upřednostňovat víru v individualitu, že jsme úplně zapomněli, jaké to je žít v rodině, komunitě a vzájemné pomoci? Možná život není jenom o tom žít pro sebe - pro to, abych já měla dobrou práci, aby mé dítě bylo nejlepší, abych já vypadala dobře před ostatními. Možná právě schopnost otevřít se druhému člověku a být tu pro sebe navzájem je to, co z nás skutečně dělá lidi, bytosti, které jsou schopni cítit, soucítit, sounáležet. Ostatně, to byla památná věta, kterou pronesla jedna hostitelka v Albergue (ubytovně pro poutníky). *“Je tak úžasné vidět vás tady pohromadě. Lidé z celého světa, jak spolu sedí u stolu, povídají si, smějí se, inspirují se. Právě to z nás totiž dělá lidské bytosti. A právě to je v dnešním světě tak těžké najít.”* Jednoduchá věta, ale s takovou hloubkou. Ale k samotnému zážitku se dostanu později.

~

Po desátém kilometru na mě přichází krize. Zastavuji a obědvám za zpěvu racků a vln. Bolí mě celé tělo. Mám pocit, že znovu už nevstanu - to tedy brzy, Nikolo, říkám sama sobě. Přiznávám, tréninku jsem se nevěnovala tak, jak bych asi měla. Jeden výlet s mini batůžkem 10 kilometrů za město pravděpodobně nestačil. V porovnání s ostatními poutníky si přijdu absolutně nepřipravená. Ale беру veškerou kuráž a zvedám moji 12 kg těžkou batožinu. Procházím po dřevěných cestičkách, lemovaných zelení a oceánem. Jelikož jsem do Portugalska přijela vybavená převážně letním oblečením, oceánský vítr a zima jsou mi velkým překvapením. Ale zima ani bolest mě nezastaví, jdu dál. Hlavou se mi honí nejrůznější věci. Mysl není zvyklá jenom tak být - v běžném životě neustále přicházejí nové a nové impulsy. Nemít mysl čím zaměstnat je vlastně trochu děsivé. Tady před ničím neuteču.

Myslím na svého muže. Jak moc si přeji, abychom i v běžném životě byli jako tulící se páry, které mím po celý den. Jak moc si přeji, aby viděl výjimečnost, kterou ve mně našel. Jak moc chci být ženou v ženské energii a pravidelně ji v sobě obnovovat a probouzet. Jen tak ležet a dívat se sobě do očí. Hladit se a objímat se. Překvapovat se. Být tu pro sebe, ne vedle sebe.

~

Největším tématem mé cesty ale je touha stát se matkou a pochopení toho, co mi v tom brání a proč je mé tělo ve stavu, v jakém je. Proč se necítím zdravě a vitálně, ale spíš unaveně, slabě, jako by mé tělo bylo těsně před rozpadem. Toto všechno potřebuji a pochopit a přijmout. Skutečně se rozhodnout, jak chci nadále žít a vedle koho.

Jsme se Šimonem šťastní? A jak moc v životě potřebuji přátelství, která udržuji čistě ze zvyku? Jak moc umím být v tomto světě sama za sebe a nelpět na druhých? Jak moc můj život řídí očekávání a ego? Co je vlastně mým smyslem života? Existuje Bůh? A pokud ano, jak jej mohu zvát do života častěji?

~

Natolik jsem se utopila v myšlenkách, že přicházím do své první cílové stanice, aniž bych si to uvědomila. Když vidím ceduli Mindelo, srdce mi poskočí štěstím. Jsem tady! Dávám si kávu v zapadlé kavárně a s místní obsluhou komunikuji pomocí gest. Přicházím na ubytovnu a setkávám se s prvními spolubydlícími z Německa. Vyrážíme společně na večeři. Objednávám si červené víno, rozhodla jsem se totiž, že v Portugalsku a Španělsku si červené víno musím užít na maximum. A poprvé v životě zkouším Francescinu - zvláštní portugalské jídlo, které se skládá z toastu, masa, vajíčka, hranolek a omáčky. Ani ne v polovině jídla jsem plná. Máme ale skvělý čas - povídáme si, smějeme se, a já začínám cítit, jak jsem to zase já. Ta veselá, bavící, zářící. Automaticky přebírám roli mediátorky komunikace. Zjišťuji, že Lucia, která působí lehce zvláštním dojmem, si ve svých 49 letech prošla mrtvicí, ale rozhodla se to nevzdat a pokračovat v žití života naplno. Ačkoli má omezenou schopnost pohybu, cvičí jógu, chodí po horách, jezdí na koních tak, jak to dělala po celý život. Koně miluje a nedokáže si bez nich život představit. A to i přesto, že právě při jízdě na koni mrtvičku prodělala. Má laskavost v očích a obrovskou sílu, ze které mám až husí kůži.

Přicházíme zpátky na ubytovnu, kde se pan domácí ochotně pokouší sehnat mi fén na vlasy, zatímco my se souputnicemi se snažíme odblokovat záchod a vytříť koupelnu, která je plná vody ze sprchy. Po chvíli zjišťujeme, že vytopená není jenom koupelna, ale i celý náš pokoj, a že máme od vody mokré i krosny. *"Life on Camino is so different than any other life / Život na Caminu je jiný než cokoli, co člověk zná"*, říká Lucia, zatímco již třicet minut vytírá po své sprše.

Den druhý (31.08.2024)

Kouzlo na pohled bezvýznamných setkání

Ráno se poprvé setkávám s tím, jak to na Caminu funguje mezi poutníky. Večer trávíte spolu a vzájemně se svěřujete, ale ráno jdete každý za sebe. Postupně se se všemi loučíme s přáním šťastné cesty. Zůstává se mnou pouze Maríia, která chce stejně jako já hlavně najít něco k snědku. Ze začátku podivně mlčíme a vlastně si nemáme co říct. V duchu přemítám o tom, jak jí po snídani řeknu, že chci pokračovat sama, když v tom to ticho prolomíme. Ani nevím jak, ale najednou se u croissantu a kávy svěřujeme s těmi nejintimnější věcmi. Říká mi, že je v časném stádiu těhotenství a není si jistá, zda nemá cestu ukončit. Necítí se totiž dobře a bojí se, že by mohla život v sobě ohrozit. Postupně se dostáváme k tomu, že jsme obě prošly potratem. Sdělujeme jsme si, jak moc to bolelo, a jak moc těžké je najít podporu v

této situaci u okolí, protože kdo to neprožil, nedokáže se na to napojit, i kdyby chtěl sebevíc. Mluvíme o tom, jak těžký pro nás celý ten prožitek byl a jak to stále zpracováváme - v mém případě i rok poté. Říkám jí, že mi slzy tekly už v letadle, a ona se mi svěří, že plakala včera. Navzájem jsme se podpořily, že vše bude v pořádku. Po snídani se s objetím loučíme, a víckrát se nepotkáme. Toto setkání ve mě ale posiluje dojem, že na Caminu se nic neděje náhodně. *“Ta cesta tě povede sama. Jenom se jí otevři, buď vnímavá. Cesta je tu pro tebe.”* Kdybych dala na první dojem, s Marií bych si nikdy dobrovolně snídani nedala a o konverzaci se nepokoušela. Cítila jsem, že si navzájem nejsme nějak sympatické, ale osud nás spojil dohromady proto, abychom spolu na začátku naší cesty mohly sdílet s dalším člověkem hlavní téma, které si s sebou neseme. María díky naší konverzaci Camino pravděpodobně z důvodu obav o své miminko přerušila, a pro mě právě tato konverzace zahájila očistnou cestu, v rámci které jsem se pokoušela tuto bolestnou zkušenost jednou provždy nechat jít.

~

Odpojuji se od oceánu a jdu více do vnitrozemí, do vesniček. Od cesty vidím věž starého kostela a vydávám se ho prozkoumat. Působí opuštěně. Jediné místo, kde je patrná ruka člověka, je malá kaplička, s velkou sochou Marie s Ježíškem v náručí a plápolající svíčkou. Symbol, který je hlavně v portugalské části Camina všudypřítomný. A pro mě velmi osobní. Přijala jsem tento symbol jako symbol mé cesty.

Po zbytek dne se mi osvědčuje být pozorná ke světu kolem sebe. Po cestě na mě postarší pán volá Bom Caminho, i když je na druhé straně cesty. Další se usmívá a mává z balkonu. Když narazím na vysokou lávku, na kterou se stěží vyškrábu, mladý portugalec mi pomáhá z ní slézt a s úsměvem přeje Bom Caminho. Staříčká paní, která kráčí z nákupu, mi věnuje laskavý pohled. Portugalci jsou úžasní. A navíc moc hezcí lidé, ženy vypadají skvěle! Z pozorování soudím, že se o sebe starají, běhají, chodí dlouhé procházky kolem oceánu, tráví opravdu hodně času s rodinou.

~

Poté návrat k oceánu a úžasný oběd. Vše pozorovat a jen být. Smočít nohy ve vlnách. Vnímat slunce, vlny, rodiny kolem mě. Oceán je naprostá láska. Racci a mořská sůl, vlny. Díky, že tu můžu být. Miluju to tady. A snažím se o maximální napojenost, i když je to pro mě těžké. Stále jsem od silných vnitřních prožitků částečně odpojená. V běžném životě totiž člověk prostě jenom tak nějak myslí na to, co je ještě potřeba udělat, naplánovat, zařídit, koupit, vyřešit. Čas i myšlenky tady plují jinak a je to zvláštní pocit.

~

Za chvíli přicházím do finální stanice dnešního dne, Pova de Varzim. Ocítám se v průvodu věřících, kteří zrovna nesou sochy svatých, zpívají a hrají na bubny. Užívám si, že jsem součástí lokálního života a oslav. Navazuji přátelský kontakt s roztomilým pánem v průvodu, který se mi snaží vysvětlit, co se slaví, i když to stále moc nechápu. Když odchází, s úsměvem na tváři mi mává.

Po oslavách se zastavuji v místní veganské kavárně, dlouze si zapisuji a pozoruji klid sálající z muže, který mě obsluhuje. Podle všeho vyznává buddhismus a skutečně podle něj žije. Vše v kavárně je veganské, ochutnávám naprosto vynikající alternativu kávy. Údajně si vše pěstují sami, všechny ingredience, ze kterých pak vaří. Po zaplacení mi dává razítko do poutnického pasu a malou sušenku ve tvaru škeble - symbol Camina.

Zastavím se na hostelu a krátce si popovídám se slečnou s německo-francouzským původem. V místnosti je navíc jeden batoh, dle všeho mužský. Převlékám se a odcházím k oceánu. Dnešní večer hodlám strávit pozorováním západu slunce.

Západ prožívám od jeho úplného začátku, kdy slunce začíná zářit malinko jinak a vše se zbarvuje více do žluta, až po jeho poslední dotek oceánu a následnou růžovou oblohu, kdy ve světě nastává naprostý klid. Celou scénu doplňují raci svým zpěvem a siluetami na obloze. Na pláži kolem mě sedí spousta párů, přátel, i jednotlivců. Vědomě se snažím plně vnímat daný okamžik, ačkoli hlava stále zlobí - není zvyklá jenom tak být a vnímat přítomný okamžik. Příliv myšlenek je nezastavitelný. I přesto se před mýma očima odehrává neskutečná nádhera a chci si ji zapamatovat, uložit ji pevně do srdce. Chci skutečně vidět, slyšet a cítit.

Periferním viděním pozoruji, že to samé po celou dobu dělá blondatý kluk v červeném tričku, který sedí pár metrů za mnou. Nevěnuji mu pozornost, ale mám pocit, jako by mě pozoroval. Po dvou hodinách, v momentě, kdy slunce už zapadá, za mnou přichází a ptá se, zda jdu Camino. Zjišťujeme, že batoh v mém pokoji byl jeho - jsme spolubydlíci. Jmenuje se Jakob, je mu přibližně 25 a je Německa, kde bydlí s rodiči na kuřecí farmě, čemuž se musím smát. Trávíme spolu moc příjemný večer. Sedíme u oceánu, nohy ponořené v písku, bavíme se o přátelství a o tom, že je opravdu těžké v životě najít pravé přátele. Oba docházíme v závěru, že člověk, který za život najde jednoho až dva skutečné přátele, je šťastlivec. Překvapuje mě, jak přemýšlivý a citlivý je. Bavíme se o smyslu v práci a naplnění. Bavíme se o nutnosti sebrat odvalu a udělat ten první krok, ať už je to cokoli. Stejně tak, jak jsme to udělali s Caminem - vzali jsme odvalu a vyrazili, každý sám za sebe. On přemýšlí nad tím, že by opustil svoji vesnici, ve které se lidé baví jenom pitím alkoholu a drby, a chtěl by se přestěhovat do Portugalska, do města, kde právě sedíme. Já po ničem takovém v tuto chvíli netoužím, ačkoli silně cítím, že potřebuji svůj život začít žít naplno. Dříve jsem si myslela, že odcestovat a bydlet v zahraničí, je definice svobody. Ale po mnohých zkušenostech v zahraničí jsem zjistila, že myšlenky a svoji osobnost bereš s sebou, ať už jsi kdekoli, a že nezáleží tolik na tom, kde žiješ, ale jak, v jakém vztahu k sobě a k okolnímu světu. To mu ale neříkám a plně ho v jeho snění podporuji, protože jsem přesvědčena, že sny se mají plnit.

Rozhodujeme se, že si dáme červené víno, v našich sandálech a ponožkách si připadáme v luxusní restauraci, kde se na nás číšníci dívají s malým opovržením, nepatřičně. Dáváme si dvě sklenky. Na zdi visí nápis "*Spatřuj krásu v malých věcech. Pokud o tom dokážeš snít, dokážeš toho dosáhnout.*" Bavíme se o vztahu se sourozenci, životě na vesnici i vztazích. On hledá vztah, kde to nezačne být nuda, já takový vztah žiju. Radí mi, abychom zkoušeli vzájemné překvapování se. Abychom hledali nové cesty. Překvap mě, vem mě do kina. Říká mi: "*You are pretty special to me, you are a married woman alone on Camino*". Vlastně je dost překvapený, že jsem vdaná, a v jeho očích pozoruji zklamání. Oči, kterými se na mě už dlouho nikdo nedíval - se zájmem mě poznat, se zájmem mě skutečně vidět. Uvědomuji si,

jak moc mi tato pozornost chybí v mém vztahu a jak moc si přeji, abychom toto s manželem znovu našli. Setkání s Jakobem považuji za velmi důležité pro moji další cestu.

Den třetí (01. 09. 2024)

Samota, oceán a Olda

Ráno se opakuje scénář z předchozího večera - ačkoli večer se může zdát, že jste novými nejlepšími kamarády, ráno se každý proměňuje v poutníka - individualistu. Jakob se urychleně balí a odchází s úsměvem a přáním Buen Camino. Říkáme si, že se možná ještě potkáme, ale já si to nemyslím. Setkání nám dalo, co mělo, a naše cesty pokračují dál.

Ráno trávím ve společnosti mé druhé spolubydlící s německo-francouzským původem. Vedeme rozhovory o vděčnosti, životu v Portugalsku, Brazílii i Asii, kde žila. Vděčnost za život našla díky cestám a poznávání nových kultur. Dle jejích slov stačí žít několik měsíců v jedné z těchto zemí a uvědomíš si, jak bohatí u nás jsme a v jakém přepychu žijeme.

~

Vyrazím ven a zjišťuji, že fouká nepříjemný vítr a prší. Poprvé vytahuji pláštěnku. Ta nádhera mě dojíká. Kombinace sychravého počasí a vln tříštících se o kameny. Toto počasí promlouvá k hluboké a rozervané části mé duše. Dochází ke zvláštnímu souladu mých nohou a rytmu okolního světa, okolních poutníků. Všichni kráčíme stejným směrem, ale každý sám. Myslím na lidi, kterým jsem za svůj život ublížila a na odpuštění. Myslím na smrt a konečnost veškerého našeho počínání. *Memento Mori. Pamatuj na smrt.* Tečou mi slzy. Starý pán, žijící v domku u oceánu, mi rukou ukazuje, kam mám jít. Poutník přede mnou má na lýtku vytetovanou velkou mušli. Mává mi. Přede mnou kráčí starý manželský pár, kde pán nemůže a dává si časté pauzy na zastavení a nadechnutí se. Se slzami v očích a šátek přes pusku, který mě chrání proti větru, se na něj usmívám a cítím hluboký soucit i respekt ke stáří. Oceán, racci, vlny. Vděčnost a pokora. Pokračujeme. Krajina se mění. Intenzita větru se stupňuje. Farmáři sbírají plody moře, řasy a další a suší je tak, jako my u nás seno. Všudypřítomné vyobrazení panenky Marie s Ježíškem v náručí. Cítím, že toto je ozdravná a silně duchovní cesta. Buen Camino v životě.

Hlavou mi běží různé situace, které po cestě vypadaly tak obyčejně, ale je v nich obsaženo vše. Skupina teenagerů tancujících na portugalský rap, školáci dovádějící v oceánu, dítě, které nahání racka a včerejší křesťanská slavnost, kde hrály bubny a trubky a kde mě tak moc dojal pohled na milující matku s dcerou v náručí. Jsem tady, abych se uzdravila. Jsem tady, abych přijala, že v mém životě se má stát změna. Jsem tady, abych (si) odpustila a začala znovu žít. Jsem tady, abych pochopila, co se přihodilo ve vztahu s manželem a jak pokračovat. Abych uzavřela staré křivdy a rány.

Vítr je po třech hodinách chůze vysilující. Zastavuji se v kavárničce přímo u rozzuřeného oceánu a dávám si sandwich a kávu. Trávím zde více než hodinu a zapisuji si do deníku, stejně jako mnozí další poutníci. Nemluvíme spolu, ale jsme tam společně. Pociť

sounáležitosti i přesto, že mnozí z nás jsou zde sami. Poutníci přicházejí a odcházejí, s některými se na sebe usmějeme, přejeme si Buen Camino. Vykračuji zpět do větrného počasí. Střídá se rákosí, rozlehlé pláže a dřevěné chodníky, trasy mezi zemědělskými pozemky. Užívám si bytí a klid.

Široko daleko nepotkávám ani živáčka a mám strach. Co když na mě vyběhne pes? Moje hlava je přesvědčena, že tady někde je. A, světe div se, pes najednou stojí přímo přede mnou. Díváme se dlouze z očí do očí. Ani nedutám, pomalu vytahuji pepřový sprej a čekám, co bude. Pes po minutě odchází a není po něm ani stopy. Strach byl pouze v mé hlavě.

~

Pokračuji dál a najednou před sebou na zemi vidím ležet člověka. Moje první reakce je opět strach. "Opilý člověk, budu ho zachraňovat", říká moje hlava. Ukáže se, že to je pouze poutník odpočívající na cestě. Aha. Strach dokáže opravdu čarovat. Usmívám se nad svojí paranoiou a s příchodem do vesnice Apulia se uklidňuji. Už nemůžu. Dlouze odpočívám u kostela. Musím se opravdu hodně přemlouvat, abych šla dál. Dávám si proteinovou tyčinku a nutím se vstát. Po více než hodině se mi to daří a fyzicky nahoru mě vytáhne hudba. Edith Piaf a Louis Armstrong v uších. Procházím dlouhým lesem a otevírá se přede mnou vesnice Fao, cíl mého dnešního putování. Navštívím místní hřbitov. Mají zde zvláštní zvyk, vystavit rakev do prosklené hrobky. *Memento Mori*. Vesnice je strašně dlouhá, nekonečná - mám pocit, že už nezvládnou ujít ani krok. Jsem unavená, zničená a zoufalá, protože nenacházím ubytování na adrese, na které by mělo být. Je mi hrozně.

V tom na mě někdo volá. Otočím se, a přede mnou stojí portugalská starší paní. Zve mě k sobě do dvora a pyšně mi ukazuje sochu Panny Marie v zahradě. Zve mě do domu. Dává mi Coca Colu a dvě vajíčka. Postupně přihazuje. Šunka. Sýr. Máslo. Salám. Další vejce. Nerozumím jí ani sousedce, která je u ní na návštěvě, ale je to nádherný okamžik. Její dva pejsci jen zírají a snaží se ulovit něco z mého talíře. Pokouším se vyjádřit svůj vděk a pouštím jim z Google Translate překlad "Jste moc hodná". Paní mává rukou. Po chvíli mi zbytky toho, co jsem nesnědla, balí do krabičky, a směřuje mě ven, směrem k jejímu autu. Nasedáme a veze mě do kempu. Po cestě mává na kolemjdoucí, jde vidět, že se všichni dobře znají. Dává mi pusu a objetí. Pohladí mě po tváři a loučíme se. Tak nádherná čistota v bytosti. Stále nemůžu uvěřit. Krabičku mi nechala na památku.

~

Tímto zážitkem ale dnešní výživný den nekončí. Přicházím na ubytovnu a recepční mi říká, že spím v pokoji s Čechem. To mě nepotěší, nemám náladu si povídat. Na pokoj přichází muž kolem padesátky. Vypadá jako model a má na sobě jenom trenky. Předstírám, že nejsem z Česka. Jdu se projít k oceánu, ale vyhání mě strašná zima a ostrý vítr. Vracím se zpět. Ptá se mě, where are you from? Není cesty zpět, přiznávám, že jsem z ČR. A tím se rozjíždí dlouhý večer s mužem jménem Olda. Povídáme si. Po sprše mu říkám, že jdu do místní kavárny na červené víno. Vracím se a Olda říká, že mě hledal. Bavíme se, jíme společně večeři a otevíráme terapeutické okénko. Bavíme se o mém vztahu, jeho práci, smyslu, tlaku na výkon, a přitom si sympatický belgičan kolem čtyřicítky vaří rizoto a pije víno. Najednou si povídáme všichni a jsou z toho čtyři hodiny hlubokého času a sdílení

diskuze na nejružnější hluboká témata. Belgičan se ukázal býti naprosto božským člověkem - humor, nadhled, rozhled, hloubka, rozum. Učitel francouzštiny na univerzitě. Oldřich, který opravdu vypadá jako z časopisu, je velmi moudrý a vnímavý člověk.

Hodně se smějeme, když Belgičan vypráví, jak si Portugalci chtějí pořád povídat. Bavíme se o smyslu v práci, o lidech a hodnotách, o tom, jak si hledají smysl v práci lidé jako pokladní či security. Bavíme se o tlaku na výkon, vyhoření, kterým pravděpodobně procházím já i Oldřich, o turistikování a významu Camina. Bavíme se o tom, že na Camino jsou dva typy lidí - duchovní a vyhořelí. Já přiznávám, že patřím do obou skupin, ačkoli jsem zde spíše na duchovní cestě. Společně se snažíme přijít na práce, kde se netlačí pouze na tlak, výkon a výsledky.

Oldřich je říká, že jsem ho překvapila tím, jak srovnané mám věci v hlavě ve 30 letech a kolik toho mám za sebou. A také zírám, jak přímé otázky bez uhýbání kladu a ptám se dopředu na věci, ke kterým by v rámci vyprávění došel. Říká mi, že bych měla být terapeutkou. Že mnozí terapeuti nejdříve vyhoří, a pak to začnou dělat. Říkám, že bych to moc prožívala a Belgičan se směje představě ubrečeného terapeuta.

Díváme se vzájemně do očí a celý večer se smějeme. Dva vysocí, krásní muži ve středních letech a já, malá blondýna. Opravdu moc krásný čas. Závěrečná fotka a spaní v pokoji s Oldou. Je to zvláštní, ale stávají se z nás tímto jacísi buddies. Ráno si ještě povídáme, Olda mi dělá čaj, jde pro pečivo do pekárny, umývá nádobí. Je laskavý. Pak se rozcházíme. Při pohledu na jeho dlouhatánské nohy zdvořile odmítám nabídku kráčet společně. Začíná cesta z Fao do Esposende.

Den čtvrtý (02. 09. 2024)

Krizový den, limity a síla sounáležitosti

V průběhu dnešního dne jsem potkala nejvíce lidí, kteří se usmívali, zdravili a přáli Bom Caminho. Chci si je všechny zapamatovat. Každý pohled, úsměv, vztyčená ruka k mávnutí, každé upřímné přání. Potkávám dva staré pány u cesty, kteří na mě pokývují, cyklistu, který za jízdy přeje Bom Caminho a usmívá se, a po pár kilometrech zastavuji ve stánku se suvenýry, kde prodává usměvavý Portugalec. Evidentně se pro toto povolání narodil, s každým se baví, směje se, radí, naslouchá. Kupuji si několik suvenýrů včetně prstenu ve tvaru mušle, a když přicházím na řadu, prodejce mi radí, abych vydržela tu bolest, kterou začínám cítit. Údajně postupně přestanu cítit fyzický aspekt cesty a začnu prožívat ten duchovní, stačí jen být trpělivá. *“Staneš se lepším člověkem”*, říká.

~

Pohled na něj a na to, jak ho práce baví, mě vede k zamyšlení nad tím, jak důležité je najít v životě své poslání, své IKIGAI. Sestra mého zesnulého dědečka, která padesát let učila ve škole, mi nedávno řekla: *„Dělat práci, která člověka naplňuje, je splněný sen. Budeš*

pracovat ještě 40 let. Dobře si rozmysli, jak svůj čas strávíš." Vzpomínám na minulý měsíc, kdy jsem v jednom týdnu potkala dentální hygienistku, kadeřníka a ortopeda, kteří svoji práci skutečně milovali - a jak moc mi dokázali rozzářit den. Má smysl hledat svoji naplňující kariéru. Má smysl hledat svůj směr, i když máme pocit, že už je na to příliš pozdě nebo vůbec nevíme, kudy se vydat. Má smysl učit se naslouchat tomu vnitřnímu hlasu, který nás vede určitým směrem.

~

Z obchodu odcházím s povzneseným duchem. Ten mě však po dalších třech kilometrech chůze opouští a zažívám první velkou krizi, kdy mám pocit, že už nedokážu ujít ani krok. Docházím do města Esposende, které se svým oceánským duchem působí jako Los Angeles. Sundávám batoh a vzdychám únavou. Nemám sílu pokračovat, a tak vcházím do města. Lidé v něm jsou krásní. Pohledný policista se na mě dívá a přeje mi Bom Caminho, což mi dodává energii.

Vstupuji do kostela uprostřed náměstí. Atmosféra v porovnání se slunečným městem najednou potmění. Stojím v pozadí kostela, pozoruji lidi kolem. Přede mnou usměvavý milý pán, který pečuje o vozíčkáře. Vypadají velmi staře. Jedna paní na vozíčku silně kašle. Hlavou mi proletí myšlenka: Toto jsem teď já, mladá a plná síly. A toto jednou budu já. *Memento Mori.*

~

Rozjímala bych déle, ale cítím stoupající tlak, že mě čeká ještě dvacet kilometrů. Vycházím z kostela, vnímám na sobě zkoumavé pohledy lidí. Potkávám nádhernou paní se psem, která se široce usmívá a přeje mi "Buon Dia, Bom Caminho!" Všichni tito lidé mi do srdce přinesli velkou radost a dodali mi sílu. Někdy stačí opravdu málo. Jdu dál, silnější, lehčí. U velkého nápisu Esposende zacházím více do vnitrozemí. Po pár kilometrech si dávám kávu v příjemném podniku, a jelikož si to zasloužím, přidávám i vynikající čokoládové dobroty. Prochází kolem mě spousta poutníků, mnozí se usmívají a zdraví, s některými se krátce bavíme. Jedna paní se mi směje, že si tak hodují na začátku cesty, a já jí na to odpovídám, že žiju Camino naplno. Jsem šťastná.

~

Teď je ale na čase už opravdu něco ujít. Jdu směrem do Matosinhos, postupně stoupám do vesniček s výhledem na oceán. Jsem tu úplně sama, nikde ani živáček. Cesta je dlouhá a náročná, ale krásná. Kochám se vilami, majestátními palmami i oceánským vzduchem. Po dlouhých kilometrech přicházím ke kostelu, kde z posledních sil hážu batoh na zem. Všude kolem pobíhají psi a já opět cítím strach. Poblíž mě ale sedí dvě Američanky, které psům poklidně hází kusy své svačiny. Jejich přítomnost mě uklidňuje. Později se s nimi dám do řeči - jsou skvělé a sympatické, řešíme puchýře, darují mi náplasti. Zjišťujeme, že i ony znají Oldu, a smějeme se historkám s ním. Bavíme se o důvodech, proč jsou na Caminu, a utvrzují se v tom, že všichni jsme se tak trochu ztratili ve vlastních životech a nyní se

snažíme najít si k sobě znovu cestu. Odchází a já obědvám jídlo od paní z předchozího dne. Psi už mě teď neděsí.

~

Pokračuji stále více do vnitrozemí, poprvé se setkávám s lesy. Na jejich začátku stojí modlitební místo, kde intuitivně sahám po položeném papíru. Je na něm dopis od Papeže Františka o tom, jak být šťastnými. Při jeho čtení se silně dojímám a vnímám jeho nalezení jako znamení pro svou další cestu. Je v něm psáno (přeloženo z angličtiny):

Můžeš mít chyby, být úzkostný/á a někdy se cítit otráveně, ale nezapomeň, že tvůj život je největší bohatství na světě.

Jenom ty můžeš ovlivnit, jakým směrem se tvůj život bude vyvíjet. Existuje mnoho lidí, kteří tě oceňují, obdivují a milují, dokonce po tobě touží.

Byl bych rád, kdyby sis zapamatoval/a, že být šťastný/á neznamená mít oblohu bez bouřek, cestičku bez nehod, práce bez únavy, nebo vztahy beze zrad.

Být šťastný/á je o nalezení síly v odpuštění, je to o nalezení naděje v boji, jistoty ve vnitřním strachu, lásky v neshodách.

Být šťastný/á není jenom o uctívání smíchu, ale také o přijetí smutku.

Není jenom o oslavě úspěchu, ale o učení se ze selhání. Není o tom být šťastný/á za potlesku druhých, ale o umění užívat si radost v anonymitě.

Být šťastný/á je o rozpoznání, že život stojí za to žít navzdory všem výzvám, nesrozumitelnostem a obdobím skutečných krizí.

Být šťastný/á není o tom, jak těžký je náš osud, ale o umění být sám/sama v sobě.

Být šťastný/á znamená přestat být obětí svých problémů, ale stát se hlavním hrdinou svého příběhu.

Je o překonávání pouští, ale schopnosti najít oázu uvnitř naší duše. Je to o děkování Bohu každý den za zázrak života.

Být šťastná/á znamená nebát se vlastních pocitů.

Je o umění mluvit o sobě. Je to o odvaze a přijetí toho, že ti někdo řekne “ne”.

Je o moudrosti a umění poslouchat kritiku, i když neoprávněnou.

Je o líbání našich dětí, rozmazlování našich rodičů, o poetických momentech s přáteli i přesto, že nás zranili.

Být šťastný/á je o umění nechat žít svobodné, šťastné a pokorné dítě uvnitř každého z nás.

Být šťastný/á je o umění být natolik dospělý, že dokážu přiznat svoji chybu. Je o odvaze poprosit druhého o odpuštění.

Je o schopnosti říci druhému “Potřebuji tě”. “Miluji tě”.

Přeji ti, ať je tvůj život zahradou příležitostí ke štěstí.

Přeji ti, ať naplno prožíváš radost ve svých vzletech.

Přeji ti, ať tě neopouští moudrost při tvých pádech.

A pokud po cestě uděláš chybu, začni znova. To je to, co tě donutí neztrácet vášeň pro svůj život.

A uvědom si, že štěstí není o dokonalém životě. Použij své slzy k šíření tolerance. Použij své chyby k šíření klidu. Použij bolest k ocenění radosti. Použij překážky k otevření se Bohu. Nikdy se nevzdávej.

*Nikdy nelámej hůl nad lidmi, které miluješ.
Nikdy se nevzdávej štěstí, protože tvůj život je úžasný!*

E se te enganares no caminho, comeses tudo de novo. A pokud na cestě uděláte chybu, začněte znovu.

Po dočtení mám husí kůži. Každou jednu větu jsem potřebovala slyšet. Je mi líto tam dopis ponechat, ale z úcty k místu jej po přečtení vracím zpátky. Sdělení v dopise je natolik silné, že o něj nemohu ochudit další poutníky.

~

Pokračuji lesem, vesničkami, pořád stoupám výš a výš. Už opravdu nemůžu, ale motivuje mě představa, že brzy budu na vrcholu kopce. Vedle mě jde mladá poutnice se sluchátky, která svět kolem sebe vůbec nevnímá, nezdraví, neusmívá se a dívá se jen před sebe nebo do země. Každý cestu prožíváme po svém. Přicházím ke kostelu na kopci, kde hlasitě zvoní zvony. Zjišťuji, že právě začal pohřeb a vidím před sebou muže nesoucí rakev. Husí kůže. *Memento Mori.*

Vcházím do dalšího lesa, tentokrát temnějšího, z povzdálí stále slyším zvonit zvony. Postupně je střídají divné zvuky vycházející z lesa. Není mi to příjemné a bojím se. V ruce držím pepřový sprej. Kolem mě po stromech a zdech lezou ještěrky, což můj strach z tajemně působícího místa ještě posiluje.

~

Po několika kilometrech konečně přicházím do vesnice a potkávám stánek s občerstvením pro poutníky. Záchrana. Dávám si Colu a potkávám dvě Norky, se kterými si hezky popovídáme. Tento den je pro mě extrémně náročný, cesta nemá konce. Mám ale rezervované ubytování, a tak nemám na výběr. Musím pokračovat.

Cesta vede přes další les. Ze začátku mě lesy bavily, dnes už jich ale mám plné zuby. Nahoru, dolů, nahoru, dolů. Už nemůžu. Potkávám dalšího psa na zemi, opět mě jímá hrůza. Pes se po chvíli upřeného zírání na mě dává do pozice na břicho, jakoby si říkal o pohlázení. Musím se smát. Přemýšleli jste někdy, jak nás strach dokáže paralyzovat? Jak náš mozek automaticky začne ve chvílích nejistoty pracovat v režimu přežití a nutí nás uvěřit, že před námi číhá nebezpečí? Už po tolikáté se mi na cestě potvrdilo, že tento strach je čistá paranoia. Že svět tam venku není nebezpečný, jenom má mysl si ho jako nebezpečný vykresluje.

~

Čekají mě poslední tři kilometry a začínám být zoufalá. Dnešní den je nejen krizový, co se sil týče, ale také nejnáročnější z hlediska terénu a převýšení, a já už nechci ujít ani metr. Z dále vidím Američanky z rána, které si berou taxi. Já si ale taxi vzít nechci. Já se přece

nevzdávám. Ze zoufalství nahrávám hlasové zprávy Šimonovi. Po čtyřiaadvaceti kilometrech docházím na ubytování opravdu z posledních sil. Uf. Právě dnes jsem si po několika dnech dopřála pokoj sama pro sebe, a nemohla jsem si to načasovat lépe. Bydlím v nádherné venkovské vile s výhledem na okolní přírodu a domy. Dávám si horkou sprchu a dělám si nádherný večer pro sebe. Nalévám si portské víno, které je na ubytování k dispozici. Sdílím s Šimonem svůj dnešní den a posílám mu fotku dopisu se slovy Papeže Františka, společně se na dálku dojíme.

K mému velkému údivu a radosti nacházím ten stejný dopis v jedné knize na pokoji. Tento výtisk si ponechám. Čtu ho a pláču. Je toho ve mě tolik, cítím tolik emocí, tolik smutku, který potřeboval ven. Uzdravuji se. Zase jsem to já.

Na tomto místě prožívám i krásné ráno, kdy cítím vděk za východ slunce, kokrhání kohouta, i portugalskou paní domáci, který by si chtěla povídat, ale bohužel si nerozumíme ani slovo. Cítím vděk za Pasta de Natas, které dávají ke snídani. Cítím vděk za své tělo a za jeho zázračnou moc uzdravení. Prožila jsem tu hluboký čas. Vycházím z ubytování teprve v 11 hodin a zářím. V tuto dobu jsou již všichni ostatní poutníci dávno na cestě, ale je mi to jedno. Dovoluji si jen tak být.

Den pátý (03. 09. 2024)

Poslední den u oceánu a zvláštno

Má první cesta tohoto dne vede do kostela. Nikdo tam není, sedím si tam sama, v tichu, a pozoruji sochu Marie. Vedu s ní vnitřní dialog o bolesti, kterou jsem prožila a o touze stát se matkou. Prožívám silné emoce.

Vycházím z kostela a kolemjdoucí paní mi posunem ruky naznačuje, kudy vede cesta. Stoupám do kopce a pak zase z kopce, který vede do Viana de Castelo. Předě mnou kráčí mladá žena, která bolestí nemůže ani chodit. Poutníci ji mímí. Je mi jí líto, a tak se u ní zastavuju a ptám se, zda potřebuje pomoc. Je ráda, paralyzuje ji bolest kolen. Začneme si povídat, aby jí cesta utíkala rychleji. Zjišťujeme, že jsme obě dva roky vdané, a obě ve vztazích prožíváme určitou krizi. Cítíme od partnerů odpojení. U mě roli hraje to, že jsme se snažili o rodinu a nevyšlo to, u ní hraje roli to, že manžel děti nechce, a oznámil jí to až po svatbě. Vzájemně se podporujeme a když zvládneme přejít kilometrový most přes řeku, dáváme si oslavné pivo. K našemu stolu si sedá poutník z Holandska, který se chová velmi povýšeně a má pocit, že všemu rozumí nejlépe. Ptá se nás, kolik jsme doposud zvládly kilometrů a když mu oznamuji, že zatím pouhých 68, třeští na mě oči, jako by to bylo naprosté selhání. Zatímco já mé nové kamarádce radím, aby pro dnešek cestu ukončila a vzala si taxi, náš holandský známý ji nutí, aby šla přes bolest, že se přece nevzdá. Mezi mnou a holanďanem vzniká antipatie, vůbec se mi nelíbí styl, jakým ke Caminu přistupuje a jak tlačí lidi kolem, aby jeli stejně na výkon jako on. Tohoto výkonu máme ve svých životech všichni až až. Irituje mě neúcta vůči křehkosti zdraví a nadřazenost, se kterou k nám přistupuje. Po chvilce se loučím a odcházím.

~

Měla jsem v plánu, že dnešní den bude odpočinkový a vezmu si na část cesty vlak, ale cítím, že potřebuji jít dál a setřepat ze sebe tu divnou energii, kterou mi setkání v kavárně přineslo. Jdu pěšky do Carraco. Cesta mě vede do vnitrozemí, ale já silně vnímám, jak mi ve vesničkách chybí oceán a vlny. A tak scházím dva kilometry k oceánu. Jak se k němu blížím, cítím silný vítr a slyším racky. Přesunu k oceánu nelituji ani na sekundu. Dokonalost. Útesy, slunce, racci, malí ptáčci, klasy kukuřice, větrné mlýny, vlny. Cítím se tak naživu, jak už dlouho ne. Zpívám si a tancuji, cítím vděk. Vtiskávám si tyto prožitky pevně do paměti.

Oceán po několika kilometrech opouštím a nasedám na vlak do městečka Caminha. V tomto místě se loučím s oceánem, i když cítím, že na to vůbec nejsem připravena. Cesta kolem oceánu je ale delší než ta vnitrozemská, a já si chci cestu užít v klidu. Chci mít možnost sednout na vlak nebo autobus, když to na mě bude příliš.

~

Večer v tomto místě je ale zvláštní. Na hostelu se setkávám s ambiciózní ženou z Californie, v posteli nade mnou spí nepříliš sdílný Ital, naproti mě ještě o něco méně sdílná Němka. Chci jít s někým na večeři, ale všichni si jdou po svých. Tak si jdu taky po svých. Žádná restaurace mě nezaujala, a tak si kupuji bulku se sýrem a pozoruji poslední západ slunce u oceánu. Chvilku si píšu s Jakobem z Povia de Varzim ohledně toho, že se potkáme, ale pak si tak užívám nádherné nebe, že se rozhoduji už nikam nepokračovat. Mám pocit, že by mi společnost druhého člověka narušila prožitek toho místa a určitou nostalgii, se kterou mám potřebu jen tak být.

Kupuji si víno a jdu na hostel. Italka a Němec si ve společenské místnosti povídají o tom, jak skvělá je pobřežní trasa a jaká by byla škoda tuto trasu opustit a já cítím, jak mě to ovlivňuje a rozesmutňuje. Svůj odchod z pobřežní trasy vnímám jako selhání. A to mě naštává ještě víc, protože Camino je moje cesta a když jsem se rozhodla chodit menší trasy a více si to užívat, měla jsem k tomu důvod. Zase se ozývá ta věčná rádkyně uvnitř mé hlavy, která kritizuje, soudí, ale nic dobrého nepřináší. Dnešní zvláštní rozpoložení završuje setkání s Němkou jménem Lisa ve sdílené koupelně. Vypráví mi o tom, jak už potkala stovky národností a ani na minutu nebyl sama a já si vnitřně říkám, proč jsem pořád sama. Je se mnou něco špatně? Proč to mám jinak? Neměla bych se víc snažit o kontakt s lidmi? Ale proč, když mi je o samotě vlastně dobře?

~

Snažím se pracovat se svojí hlavou a proměnit negativní myšlenky na pozitivní. Pustit tlak na výkon, který se mi potichu vkrádá i do života na Caminu. Říkám si: "Já jsem já a je to moje cesta, pro mě. Jsem přesně tam, kde mám být." Ale právě ve dnech, jako je ten dnešní, je těžké to pochopit. Celý tento den mě vede k zamyšlení nad tím, že ačkoli to tak navenek vůbec nepůsobí, i život na Caminu je hodně o výkonu. O statusu. Kdo nejvíc ujde, kdo nejvíce vydrží. Ty jsi moc a ty jsi málo. Ty věříš moc a ty věříš málo. Ty jsi materialista a ty jsi zase pánbičkář. Přiznat, že si člověk vzal vlak, je skoro nemyslitelné. Hlavní otázka mezi poutníky je, kolik jsi za den ušel kilometrů a čím se živíš. Dvě otázky, které by vlastně

na poutní cestě zaznívat snad ani neměly. Jsem z toho zklamaná. Vnímám to ale jako pomyslnou facku a probuzení z jisté naivity.

Svět, ve kterém žijeme, je nastaven velmi výkonnostně a dokonce i na místech, která jsou historicky duchovní, se ukazuje náš novodobý tlak na výkon a status. Někteří poutníci cestu dnes kráčí pouze proto, aby mohli každý svůj krok sdílet na sociálních sítích. Nemůžu si pomoci, ale v mých očích z celé zkušenosti pak mizí jakýkoli přesah. Pokud přijedeme na místo, které je spojeno s poutní cestou, nemělo by přece na chvíli jít o konkrétní cíle, o potěchu ega a o neustálou přítomnost v online světě. Mělo by to být to místo, kde se odpojíme, skutečně zkusíme jít do sebe a svého nitra.. Nebo ne?

Chápu, že každý cestu kráčí z jiného důvodu a není na mě, abych soudila. Asi byla hloupost očekávat, že to na Caminu dnešní doby bude jinak. Ale je mi z toho smutno. O to silněji si uvědomuji sílu věty, kterou mi řekla jedna moudrá žena. *“Svět nebude jiný, jenom ty musíš být mentálně odolnější”*. Dnešek je mi toho důkazem.

Den šestý (04. 09. 2024)

Dobře míněné otázky a zamyšlení

Šestý den na cestě. Jsem v půlce. Šest dní mě ještě čeká. A už zažívám nejrůznější silná uvědomění, setkávám se se zajímavými lidmi, otázkami. Ale k tomu se dostanu později.

Mé ráno začíná v pomalém tempu u croissantu a cappuccina. Dávám se do řeči se sympatickou Němkou, která si vedle mě také zapisuje do deníčku. Potom dělám jedno spontánní a nepříliš logické rozhodnutí, které mi ale umožňuje více plynout a méně se hnát za kilometry. Jdu jsem na vlakové nádraží a přejíždím nazpět do stanice, která mě den předtím okouzila z vlaku. Praia de Âncora.

Ve vlaku potkávám Němku z kavárny, Švédku, a Čecha, který si k nám přisedá. Je zajímavé, že se všichni vrací do Porta. Němka přijela kvůli práci jenom na pár dní a Švédka si cestu udělala po svém, spojila to i s odpočinkem a rozhodla se to nepřehnat. S Čechem se moc nebavím - pociťuji typickou dovolenkovou averzi vůči mluvení vlastním jazykem. Je zvláštní, že člověk v zahraničí prostě netouží po tom potkat lidi ze své země. Těch má v běžném životě až až. Od Švédky se dozvídám, že Stockholm už vůbec není jako dříve, že se tam dějí ošklivé věci, kriminalita a nebezpečí. Němka je zajímavá a vtipná, dost se po té krátké cestě smějeme. Skoro mě až mrzí vystoupit, ale to je život na Caminu - krátká shledání, rychlé konverzace a neustálé loučení.

Vystupuji v tom nádherném místě, v podstatě přímo na pláži. Protahuji se, chladím nohy v oceánu. Mám jsem za hodinu koupený vlak, který mě má zavést zpátky do města Caminha, ze kterého bych šla dál. Ale vůbec se mi od oceánu nechce. Jako by mě volal k sobě a nechtěl pustit. Oceán a jeho divokost mě fascinuje. Pozoruji okolní surfaře, rodiny s dětmi, kamarádky, co si spolu přišly dát kafe na pláž, lidi, kteří vypadají, jakoby si na pláž odskočili z práce. Slovy mého oblíbeného strýce: *“To je ale krásný svět!”*.

Dovoluji si být spontánní a rozhoduji se, že půjdu pěšky ještě tu část, kterou jsem včera přešla vlakem. Vycházím kolem oceánu a užívám si nádhernou trasu. Potkávám koně, kozy, bohatou flóru. Loučím se s oceánem - s oceánským vzduchem, vlnami i zpěvem racků. Cítím, že jsem si to ještě potřebovala uzavřít, a nyní můžu pokračovat dál, do vnitrozemí. Takto vypadá umění naslouchat sama sobě, svým pocitům. Jsem na sebe pyšná! Dnešní den ale ještě není ani v půlce. Nasedám na vlak a odjíždím do vesnice kousek od města Caminha. Vystupuji z vlaku spolu s několika dalšími poutníky. Nahlížím do kostela, který z venku krásně propojuje pro portugalsko tak typickou modro-bílou. V kostele jsem já, pár seniorů a jedna žena, která mi na pohled není příliš sympatická, ale pořád po mě pokukuje.

Vycházíme ven a jelikož v sobě celoživotně mám touhu těšit lidi kolem sebe, rozuměj people pleaser, navazuji s ženou, která se na mě stále dívá, kontakt. Zjišťuji, že je to také Češka. Aha. Asi mě hned prokoukla. Ze slušnosti jí nabízím, že půjdeme chvíli spolu, ačkoli vnitřně tuším, že nechci. Hm, asi s tím nasloucháním sobě ještě nejsem tak daleko.

Jdeme tedy společně, ale konverzace vážne. Nemáme si absolutně co říct. Je evidentní, že jsme každá úplně jiná a ozývá se moje stará dobrá intuice, která mi říká, že energie této ženy není pro mě. měla bych se rozloučit a jít po svých. Snažím se tento nepříjemný moment oddálit a kochám se okolní krajinou. Je tu nádherně! Krásné vesničky v kopcích. Vnímám velkou fyzickou únavu. Navíc mě začíná bolet vnitřní strana dříve zraněného kolene, což je pro mě signál, že se přetahuji a je na čase zpomalit. Jak se dozvíte v dalších řádcích, ne, opravdu s tím nasloucháním sama sobě ještě nejsem tak daleko.

Ale zpátky k Češce. V hlavě vedu vnitřní dialog o tom, že soudit lidi není hezké a měla bych dát šanci každému. Silně ale cítím, že tahle žena opravdu není můj šálek kávy a já nejsem zase její. V hlavě si ve chvílích trapného ticha tvořím scénáře, jak bych se z této společné chůze mohla vyvléknout, a dělám, že v dálce vidím něco zajímavého. Hezký moment nastane, když si po cestě utrhneme pár vynikajících fíků. Naštěstí jí v tom asi je podobně nepříjemně, jako mně, a tak přichází s výmluvou, že potřebuje jít jiným směrem, aby si mohla nakoupit. Uf, říkám si. Děláme si spolu fotku, jako že na památku, a s úlevou odcházím.

~

Moje samota ale netrvá dlouho, asi za půl hodiny znovu potkávám roztomilý pár seniorů z kostela a nikdo z nás neví, kudy pokračovat. Dáváme se do řeči a společně se vydáváme po jedné z tras. Zjišťuji, že jsou z Nového Zélandu a netrvá dlouho, než jsem z nich zcela okouzlena. Mluvíme o víře. Paní je velmi věřící a říká, že Bůh nám může v životě pomoci se vším, ale musíme mu naslouchat. *"God doesn't come banging on the door."* / *"Bůh nebude bušit na dveře, abys ho pustila dál."* Mluví o tom, že Bůh je všude a pomáhá nám překonat všechny životní těžkosti, kterých není málo. Vysvětluje to tím, že je tu s námi i ďábel, který se snaží mstít. Zajímavé je, že ačkoli je ona silně věřící, on je celoživotní ateista. Mluví ale o tom, jak důležité je se ve vztahu podporovat ve víře, a to i přesto, že ten druhý je nevěřící.

Ptám se jich, jak můžou ve svých osmdesáti letech vypadat tak skvěle a být tak fit. Říkají mi, že aby se člověku žilo dobře až do stáří, měl by se hýbat, kvalitně spát, jíst zdravě a nepít

alkohol. Evidentně se jim tento recept na zdraví vyplácí, jelikož jim po chvíli společné chůze přestávám stíhat!

Když se mě paní ptá na jednoduchou a dobře míněnou otázku o tom, co dělám ve svém volném čase, přistihuji se, že nevím, jak reagovat. Napadá mě, že vlastně nic - čekám, až bude další pracovní den. Není to stoprocentně pravda, ale částečně bohužel ano. Stydím se to vůbec přiznat nahlas a říkám si, že po návratu musím konečně začít žít. Práce není život, a díky této paní mi to zase došlo.

Bavíme se o životě v našich zemích, o turistice a přírodě i o tom, jak dokázali vydržet v manželství 62 (!) let. Ptám se a otevřeně přiznávám, že aktuálně si procházím krizí ve svém vlastním vztahu a potřebuji se inspirovat, najít cestu, kudy ve vztahu dál pokračovat. Říkají, jak důležité je pomáhat druhým a nemyslet jen na sebe. Oba dva se podílí na dobročinných aktivitách ve své komunitě. Společně pak jezdí po zemi, chodí do hor. Když jejich děti vyrůstaly, dbali na to, aby každý večer večeřeli společně. Je ale zásadní, aby každý žil i svůj život, aby nežili pouze pro sebe.

Když se loučíme, děláme si památeční fotografii a paní mi říká: *"Tell your husband that old pilgrims from New Zealand say you are a good person."* / *"Vyříd' svému muži, že podle starých poutníků z Nového Zélandu jsi dobrý člověk."*

~

S dojetím přicházím na ubytovnu, kterou už jsem posledních pár kilometrů netrpělivě vyhlížela. Zatímco jsme totiž vedli tyto hluboké filozofické rozhovory, kopce prudce stoupaly nahoru a pak zase klesaly dolů. A jelikož jsem o padesát let mladší (!) než tento kouzelný manželský pár, bylomi velmi trapné říci, že bych potřebovala zastavit. A tak jsem zatnula zuby a vydržela. A teď umírám únavou a bolestí všech částí těla.

~

Na ubytovně mám chuť se svalit na postel a už s nikým nepromluvit, je to ale ten typ ubytovny, kde se společenskému kontaktu nejde vyhnout. Hostitelka pro všechny připravuje večeři a já se mezitím na pokoji setkávám s velmi podobně naladěnými ženami ze Švýcarska, Německa a Maďarska.

S Němkou si okamžitě padneme do noty a na balkóně si při dobrém vínu povídáme o myšlenkách, které nám na cestě běží v hlavě. Říkám jí o svém uvědomění z předchozích dní o významu sebelásky. Uvědomila jsem si totiž, že často jsem od lidí očekávala emoce či city, které jsem sama k sobě necítila. A pokud člověk nemiluje a nepřijímá sám sebe, nemůže očekávat, že ho bude milovat a přijímat okolí. Všechno začíná u nás, a právě z toho důvodu má práce na sobě a svém rozvoji obrovský význam. Dokud nebudu v souladu sama se sebou, nebudu dobrým člověkem ani pro svět kolem sebe, pro své nejbližší. Velmi to s ní rezonuje a říká mi, že to platí i na Caminu. Člověk by první měl upřednostnit sebe a když se s lidmi necítí dobře, měl by se prostě rozloučit a jít dál. Camino i život jsou příliš krátké na to, abychom náš čas trávili s lidmi, se kterými si navzájem nic nedáváme. Svatá pravda, říkám si. Už to jen začít praktikovat.

Při večeři si s Němkou dále pokračujeme ve skvělém naladění, a přidává se k nám i Maďarka žijící v Itálii jménem Nori. Povídáme si o životech v našich zemích a hodně se smějeme. Pijeme červené víno, které tahám v batohu od mého včerejšího večera v Caminha a ony se mi za to smějí.

Po večeři se v kuchyni ještě bavím s hostitelkou a svěřuji jí své obavy z bolavého kolene. Mám strach, že po letech, kdy jsem se se zraněním trápila, mu můžu uškodit. Otevírá mi oči v tom, že Camino bych skutečně měla jít podle sebe, podle toho, co potřebuje mé tělo a jak se cítí. Ve svém tempu, pokud to potřebuji, klidně i vystřídat různé dopravní prostředky, nestarat se o nic jiného než o to, co mi říká tělo, co mi říká intuice, a rozpoznat, co mi vnucuje mysl. Protože mysl někdy hlasitě křičí, ale nic neříká. Stejně jako v životě je důležité umět se vykašlat na to, co říká okolí.

To mě vede k zamyšlení nad tím, že ačkoliv mi vadí, jak to na Caminu všichni berou vážně, snaží se nahnat kilometry a porovnávají si své výkony, i já tomuto tlaku na výkon podléhám. I já se musím naučit naslouchat svému tělu a ne tomu, co říkají ostatní. Dneska už jsem cítila, že nemám sílu, a přesto jsem šla do kopců a tlačila to na výkon. Slibuji si, že začnu tělo více poslouchat. Někdy zvládnou třeba jenom pět kilometrů a i to je v pořádku.

Hostitelka je mimochodem velmi zajímavá - dříve pracovala v Polsku ve vysokých funkcích, ale po absolvování Camina se rozhodla, že jí dosavadní život nedává smysl. A tak se sbalila, a jela do Portugalska, kde chodila po různých ubytovnách a ptala se, zda nepotřebují pomoci. A nyní je hlavní provozní této krásné vily v kopcích, a nemohla by být šťastnější.

~

Dnešní den byl velkou inspirací, i přesto, že mi nedopřál téměř žádný čas na reflexi. Trávit cestu s lidmi má rozhodně velkou přidanou hodnotu a člověk se velmi obohatí, ale být s nimi neustále rozhodně není pro mě. Odpovídám si tak na své včerejší pochyby - každý si cestu jde po svém, každý potřebujeme něco jiného. Ty nejsi já a já nejsem ty.

V noci se mi zdá o rozvodu se Šimonem. Ale v poslední chvíli to zastavujeme a uvědomujeme si, že to nechceme, že se milujeme. Uf. Probouzím se se zrychleným dechem a bušícím srdcem.

Moudra a lekce z dnešního dne, které si chci zapamatovat:

- Práce není život. Tvoje identita nerovná se práce. Práce se má navázat na to, kdo jsi ty, ne naopak. Je třeba začít žít.
- Naslouchej svému tělu a intuici, nikoli tomu, co ti říkají druzí. Respektuj svou cestu.
- Buď dobrým člověkem. Pomáhej ostatním. Přestaň neustále myslet jenom na sebe. Své myšlenky, své potřeby. Nebuď sobec.
- První musíš milovat sebe, pak teprve můžeš milovat ostatní a čekat, že tě ostatní budou milovat nazpět. Začíná to u tebe. Nemůžeš u partnera nebo kamarádky čekat něco, co sama sobě nedáváš.

Den sedmý (05. 09. 2024)

Přátelství, vztahy a hygge

Ráno mám v plánu prostě jenom být a jít bez lidí, ale zůstáváme na ubytování samy s Nóri. Ze začátku se mi s ní nechce bavit, ale nedokážu jí to říct.

A jelikož na Caminu povrchní řeči s nikým nevedu, téměř okamžitě přecházíme do hlubokých rozhovorů. Balíme si batohy a mluvíme o tom, jak energie lidí kolem tebe ovlivňuje to, jak se cítíš. A jak důležité je tyto energie v životě vnímat. Často jsme vůči nim slepí a pak se cítíme špatně právě proto, že jsme strávili den s člověkem, jehož energie nám nesedí. Když jsem tady na cestě potkala například toho Holanďana, cítila jsem, že potřebuji vstát a odejít - postavit si vůči této energii hranici.

Ani nevím jak, ale najednou společně kráčíme z ubytování a noříme se do velmi osobních témat. Sdílíme naše bolavá srdce z toho, že nás nedávno zklamaly a opustily kamarádky. Bavíme se o tom, že přátelstvími si člověk vytváří určitou mozaiku. Každé přátelství člověku dává něco jiného a když jedna součást vypadne, bolí to.

Shodujeme se, že v přátelství je zásadní společně prožívat i radost, ne jen bolest a strasti. Přátelé by tě měli milovat natolik, že jejich žárlivost nepřebije to hezké, co prožíváš ty. Měli by se s tebou umět radovat z tvých úspěchů, i když je oni sami zrovna neprožívají. Přátelství by přece nemělo být nárokové - když já budu nahoře, buď tam se mnou, když budu dole, spadni se mnou. Když já jsem pro tebe udělala tohle, ty udělej tohle. Přátelství by nemělo být o kladení podmínek a o výčítkách. Mělo by být o čisté lásce a podpoře, o tom, že tady pro sebe jsme, i když jsme zrovna stovky kilometrů daleko a nejsme v pravidelném kontaktu. Pokud je přátelství skutečné, přijímá tichou přítomnost toho druhého. Odpouští chyby a přešlapy. Nehledá nedokonalosti. Je jako klidná voda - utěšuje a nese vás, ať už se děje cokoli. Ať už jste kdekoli.

Pravý přítel také umí naslouchat. Po světě chodí mnoho lidí, kterým stačí mít vedle sebe kývající hlavy. Potřebují mluvit o sobě. Nikdy neposlouchají a slyšet ani nepotřebují.

Když chvílku kráčíme v tichu, zamýšlím se nad tím, jak je ztráta přátelství těžká. A ve výsledku je docela jedno, jestli přátelství už delší dobu nefungovalo a ztráta je ve skutečnosti pro obě strany prospěšná. Ten člověk tady s vámi určitou část života kráčel po boku, znal vaše myšlenky, emoce, postoje a názory, znal váš příběh, vaši identitu. A najednou tu není. Každý kráčíte svou cestou a ani jeden z vás už neví, kudy cesta toho druhého vede. A tak se učíte přijímat ztrátu a čelit tomu prázdnému místu, které vám v životě najednou vzniklo. Učíte se přestat bojovat s větrnými mlýny a prostě přijmout nastalou situaci. Snažíte se najít smíření v sobě samých, protože s druhou stranou si to už prožít nemůžete. To je často ale ta největší dřina.

~

Mluvíme o vztazích. O tom, že z našich vztahů vyprchala chemie a co s tím budeme dělat. Bavíme se o těch malých věcech, které můžeme změnit - trávit společně méně času u televize a telefonu, společně zpívat a hrát, dělat si vzájemně masáže, být vědomě přítomní. Upřednostňovat kvalitu nad kvantitou. Jednou za týden se skutečně napojit. Ráno se společně protáhnout a zacvičit si na pár minut jógu. Ležet spolu, obejmout se, být při sobě, nesdílet tolik a nebýt pouze přáteli. Slovy Nóri: *"Build-up the chemistry again"*.

Bavíme se o rodinách, o tom, jak člověka formují. A jak důležité je chovat se k blízkým tak, abychom pak nemuseli mít výčitky, když o ně přijdeme. O ženskosti a tom, jak uvolňující je cítit se dobře bez make-upu. Sedíš zpocená a smradlavá v luxusní restauraci a je ti dobře. A raduješ se jako malé dítě z poutnického menu za pár korun.

Máme skutečně kvalitní čas. Oblíbila jsem si ji. Nóri, i včerejší Michelle, jsou vtipné, hluboké i dumavé. Úžasné ženy. Takové ženy hledám i v Česku. A tady jsem našla rovnou dvě.

Uvědomuji si, že každý člověk, kterého jsem na cestě zatím potkala, mi otevřel jiné téma. A Nóri ve mě otevírá uzavírání bolavých ran. Jsem za to vděčná. Loučíme se a ve mně zůstává prázdno. Nevím, jestli se ještě někdy uvidíme. Opět lekce Camina - na nic a na nikoho se příliš neupínej a oporu hledej primárně v sobě.

~

Důležité zjištění dnešního dne je chybění po mém muži, které někde hluboko uvnitř začínám cítit.

~

Přicházím do Albergue Medieval. Hned na recepci potkávám majitelku, která je nadšená z mého českého původu. Miluje Václava Havla a je to ten typ ženy, který by v roce 1989 rozhodně zvonil klíčkama na Národní třídě. Povídáme si a vede mě k mé posteli v místnosti plné dvoupatrovek, kde uléhám na matraci obalenou v igelitu a jsem skálopevně přesvědčená, že dnes už s nikým nepromluví. Majitelka za mnou ale přichází a přemlouvá mě, ať se zúčastním společné večeře, kterou chystá pro poutníky. Nemám sílu jí odporovat, a tak se přidávám. A co se nestalo, znovu potkávám Češku ze včerejšího dne a hostitelka nás usazuje vedle sebe. Češky sobě. Trapně mlčíme.

Večer je ale nakonec dokonalý. U stolu nás sedí nejmíň dvacet, z různých koutů světa, s různými životními příběhy. S novými kamarády z Dánska vedu rozhovory o tom, jak žít Hygge. Žena jménem Marianne mi popisuje svůj recept: *"I always know what I do with my time, because it is so precious"*, říká. *"Little Moments. Cup of Coffee. Talking to each other. Really enjoy the moment. Stay present. Be there for these moments. I go for a walk and hear the birds sing. I look at the ocean for one hour. I look into the fireplace for one hour."* / *"Vždy přesně vím, co dělám se svým časem, protože je tak cenný"*, říká. *"Malé momenty. Šálek kávy. Mluvit spolu. Skutečně si užívat momenty. Být v přítomnosti. Být tady a teď. Jdu*

na procházku a poslouchám, jak zpívají ptáci. Hodinu pozoruju oceán. Hodinu se dívám do ohně."

Takto si představuju Hygge. Takto chci žít svůj život. Každá sekunda se počítá. S manželem mi radí, jak přinést Hygge do svého života: "*You should bring this small part of Camino to your home. Bring joy and connection. Small drops in the sea matter.*" / "*Přines malou část Camina domů. Přines radost a spojení. Malé kapky v moři se počítají.*" A právě v tuto chvíli k nám promlouvá paní domáčí a zazní ta památná věta: "*Being here, talking to people - this is what makes us human. Together, one-by-one, we could change the world.*". / *Je tak výjimečné, že tu dnes sedí celý svět. Jsme tu spolu, jsme jeden. Toto nás dělá lidmi. Být spolu, mluvit spolu, poslouchat, co ten druhý říká, skutečně ho vnímat, naslouchat. To je to, co nás dělá lidmi. To, že jste tady, je tak úžasné. Společně můžeme změnit svět.*"

Uběhly čtyři hodiny, před námi stojí prázdné láhve luxusního portugalského vína, a já ani nevím jak. Hluboké rozhovory o životech v různých zemích, o politice, o tlaku společnosti, který už je dnes všude. O kontrole ze strany státu a chuti odejít do důchodu. Jsem naživu. MILUJU TO.

Den osmý (06. 09. 2024)

This is what makes us human

Ráno vycházím z Albergue směrem do Valenca. Konečně SAMA.

Po cestě mi dělá společnost pes, který si mě z nějakého důvodu velmi oblíbil. A já jeho. Jde tam, kam jdu já. Snaží se dostat co nejbliže ke mně, abych ho pohladila. Vzniká zvláštní propojení. Kolemjdoucí poutníci automaticky předpokládají, že je to můj pes. Když se ale začínám blížit městu, říkám mu, ať se vrátí domů. Stojí uprostřed cesty a několik minut v kuse na mě upřeně zírá. Jakoby si ve mně našel novou paničku a nechce mě nechat jít. Je mi líto ho tu nechat o samotě. Nevím ale, co si s ním počít, a tak volám do Albergue Medieval, včerejšího ubytování. Ptám se majitelky, jestli toho psa nezná. Říká mi, že je to místní potulný pes, kterému obyvatelé občas dávají jídlo, a že se tím nemám trápit, ať jdu dál a on si cestu zpět najde. Bolí mě z toho srdce. Ten pes nikoho nemá. Snažím se hledat útluky v okolí, ale nic nenacházím. Z těžkým srdcem proto pokračuji v cestě, ale pes mě následuje. Ve chvíli, kdy se blížím k městu a začínám se bát, aby se mu u cesty něco nestalo, mě dohání Němci ze včerejšího ubytování. Mávají nad ním rukou a říkají, ať ho ignoruju. Všichni jsou k jeho osudu lhostejní. Ve chvíli, kdy vcházíme do centra města a pes se motá uprostřed kruhového objezdu a auta troubí, zasahuje jeden z Němců. Hlasitě dupne, vykřikne a pes v tu chvíli utíká směrem, odkud jsme přišli.

Nemůžu si pomoci, ale vytrysknou mi slzy. Je mi mého nového psího kamaráda nesmírně líto. Jedna z Němek, se kterou jsem doposud nepromluvila ani slovo, mě spontánně objímá a utěšuje. Síla lidskosti na Caminu v živém přenosu. Často lidi kolem sebe hodnotíme, vidíme svět kolem nás jako nepřátelský a černý. A není se čemu divit, vždyť všude je tolik zla. Ale na Caminu člověk opět uvěří v lidství. Uvěří, že lidé jsou ve své podstatě dobří. Že si

navzájem pomáhají. *"This is what makes us human."* Pokud existuje Bůh, na Caminu je jeho přítomnost skoro až hmatatelná. Snad bude pejsek v pořádku.

~

Valenca. Loučím se s Němci a navštěvuji dva kostely. V jednom je pomník Svaté Kláry z Assisi. Poutníci u ní nechávají talismany, fotky a vzkazy. I já jí nechávám vzkaz. Modlím se na této cestě za to, abychom založili rodinu.

Dnes si ordinuji odpočinek. Cítím koleno a nechci to přehnat. Sedím v kavárně, právě jsem snědla obědový sandwich s Chorizem a pozoruji okolí. Pouliční umělec hraje táhlé španělské balady. Město tepe životem. Občas se kolem mě mihne parta poutníků. Hlava má s odpočinkovým dnem trochu problém a já se jí snažím přesvědčit, že nejdůležitější je dojít do Santiaga v pořádku. Valenca se nachází na pomezí portugalské a španělské části cesty, což znamená, že jsem portugalskou část úspěšně zvládla! Mám důvod se radovat a být na sebe pyšná. Pořád myslím na radu od hostitelky Helen. *"Naslouchej intuici."* Ta křičí: zpomal, ať si neublížíš. Zároveň je ale zvláštní pozorovat, jak jsou chůze a prožitky po cestě návykové. Chybí mi to. Každé setkání s lidmi na Caminu je inspirací. Každý prožitý den, každý detail na cestě, každý zpívající pták, každé přání Buen Camino mě nabíjí (v portugalské části se přeje *Bom Caminho*, ve španělské *Buen Camino*). Včera jsem cítila, že chci být konečně zase sama, ale nyní v samotě postrádám lidi a cítím se opuštěně. Zvláštní Camino paradox.

~

Rozhoduju se, že vyrazím na autobus. Bohužel vůbec nerozumím jízdnímu řádu ani tomu, jak si mám koupit jízdenku. Spoléhám tedy na dobrotu řidiče a komunikaci rukama nohama. K mému překvapení je řidič nepříjemný, až nepřátelský a do autobusu mě nechce pustit, i když je poloprázdný. Nechápu proč a zapojuji do konverzace další poutnici z Honolulu, která rozumí portugalsky. Ani ta mi ale příliš nepomůže. Řidič se mnou po deseti minutách hádky, kde jeden nerozumí druhému, ztrácí trpělivost, a pouští mě do autobusu. Jen ať ta smradlavá malá poutnice zmlkne. Setkání s touto nepříjemnou energií mě vytrhlo z mého filozofického dumání. Vysedám v přístavním městě Vigo. Zpočátku mě vyděsí velikost a ruch města. Po chvilce nacházím tichý koutek u přístavu, kde je mi dobře. Rozjímám. Dívám se před sebe, jsem, cítím vděčnost. Piju víno z plastového kelímku a říkám si, jak úžasné je, že jsem tady sama.

~

Můj nový kamarád z Dánska mi včera poradil, abych si určila, jak chci žít život po návratu z Camina. Údajně to tak udělal, když byl na Caminu poprvé - odjel s jasným plánem, a podle něj skutečně začal žít. Jedině tak byl schopen změnit svůj život. Kladu si otázku, jak chci trávit svůj čas mimo práci. Ostatně i Zélandanka se mě zeptala, co ráda dělám ve volném čase. My totiž nejsme naše práce - to až v dospělosti uvěříme, že nás práce definuje.

Nedávno jsem četla zajímavou myšlenku - práce by se měla navázat na to, kým jsme my. Nemělo by to být naopak.

~

Z mého denního snění mě probouzí pohled na hodinky. Za chvíli mi jede vlak do dnešní cílové stanice. Rychle utíkám omrknout místní kostel. Potkávám dva poutníky z Itálie, kteří v porovnání se mnou působí až příliš čistě a hezky. Svěřují se mi, že jdou jenom část cesty, na víkend. Žasnu, že i to je možné a utěšuji tím svoji neklidnou mysl, která se cítí provinile za využití dopravních prostředků. Pak utíkám na vlak a směřuji do své dnešní cílové destinace, Redondela. Vysedám a dávám se do řeči s Italkou, kterou bolí kolena a je zoufalá. Vzájemně se podpoříme a rozcházíme se.

~

Dávám si zmrzlinu na náměstí roztomilého městečka. Po hodině přicházím ke krásné zrekonstruované vile. Po sprše si sedám s vínem na zahradu, stejně jako ostatní poutníci. Dávám si konzervu z tuňáka a piju červené víno. Zamýšlím se nad tím, v kolika ohledech se život na Caminu podobá běžnému životu. Dohání mě pocity viny za to, že jsem dnes jela autobusem a vlakem. Že jsem neudělala dost. Kde se v nás bere ten tlak na výkon? Proč ho nedokážeme pustit ani ve chvílích, kdy skutečně o nic nejde? Proč mám často pocit, že nade mnou stojí někdo s bičem a přikazuje mi, co mám dělat a jak, aby to bylo dost? Navíc, ačkoli jsou kolem mě další poutníci, cítím se sama. Myslím na lidi, které jsem potkala po cestě a cítím, že bych je chtěla potkat znovu. Mít v nich ty opěrné body, safe space. To je pro mě na Caminu opravdu velká lekce - nechat jít. Nechat jít pejska, nechat jít nové kamarádky, ke kterým jsem si hned vytvořila vazbu, být sama sobě dost, na nikoho se nefixovat, nespolehat, nelpět. Mám s tím problém i doma a myslím si, že právě to věčné opouštění na Caminu mě má naučit umět se skutečně spolehnout na sebe. Je to něco, s čím bojuju jenom já? Cítí se i lidi kolem mě občas tak osamocení? Všichni nosíme masky a těžko se dostáváme pod povrch. Těžko říct, jak se kdo z nás skutečně cítí.

~

Abych své myšlenky trochu rozchodila, vydávám se k oceánu, podívat se na západ slunce s dominujícím mostem vedoucím z Redondely. A je to to nejlepší, co jsem mohla udělat. Západ slunce mě uklidňuje. Myšlenky se ztišují. Prožívám západ od začátku až do konce a cítím, jak mi zase začíná zářit duše. Myslím na to, jak chceme žít život po návratu. Víc takových momentů v životě, prosím.

Den devátý (07. 09. 2024)

Ženská síla

Ráno usedám u snídaně ke stolu s vitální šedesátiletou Australankou. Fascinuje mě, jak moc progresivní je a jak přemýšlí nad světem. Bavíme se o politice a nebezpečí pro svět v

podobě Trumpa, o životě v Austrálii, o její rodině, o tom, jak je důležité umět nechat jít. Stěžuju si na bolest zad a kolen a ona mi doporučuje, abych si nechala vzít tašku od taxi služby, která převoz nabízí. Z počátku to vnímám jako selhání. Vím o tom, že podobné služby existují, ale jsem přece Xena - vydržím. Říká mi ale, jak ji přesvědčila její dcera - je tady přece proto, aby si to skutečně užila, naplno, podle sebe. Ne proto, aby měla nejvíc puchýřů a nebolavější záda. A tak se rozhoduji zahodit své ego a nechat si pomoci. Volám si pro svoji krosnu odvoz a přestávám se za to stydět. Smějeme se, že pustit naše děti v podobě krosny do světa je v tuto chvíli opravdová zkouška. V krosně máme celý svůj aktuální svět.

Pozorujeme ptáky, vypráví mi o zvířatech v Austrálii a ukazuje je na fotkách. S pýchou mluví o své silné a samostatné homosexuální dceři, která má přítelkyni z Indie a je aktivistkou v oblasti lidských práv. Vypráví mi, jak moc bylo složité prosadit tento vztah u indické části rodiny. Fascinovaně poslouchám její životní příběh. Z mé maloměstské perspektivy mám pocit, že žijeme v naprosto odlišných světech. Dává mi na sebe číslo, mám za ní do Austrálie přijet. V hlavě si počítám ceny letenek a je mi jasné, že tenhle sen se mi jenom tak nesplní. Ale i tak cítím velký vděk a za tento kontakt. Objímáme se a loučíme se.

Excentrický španěl přijíždí pro zavazadlo a já se ujišťuji, že mu můžu věřit. Směje se na celé kolo, což mě neuklidňuje. Nezbyvá, než věřit. Nechávám jít krosnu svojí cestou. Vyrážím a kráčím si v lehkosti, jenom s ledvinkou. Svoboda!

Cesta dnes vede přes lesy s výhledy na zátoku. Potkávám skupinu dětí, která hladovým poutníkům prodává sušenky. Fotím Američany, kteří jsou původem z Filipín a kráčíme kus cesty spolu. Jsou věřící, na Caminu chodí každý den na mši a baví je zkoumat vše živé kolem nás - od hmyzu a zvířat až po ovoce a rostliny. Po nějaké době kolem mě s komicky přehnaným pohybem rukou a nohou prochází žena. Po chvíli zjišťuji, že to je moje Australanka. Smějeme se a přirozeně se odpojuji od Filipínců, zůstávám s ní. Mám v sobě potřebu jim alespoň zamávat, rozloučit se, ale tak to na Caminu nefunguje. Strávili jsme spolu chvíli a je čas jít dál. Adios.

Jdeme s Australankou do místní kavárny na vajíčka, ovoce a kávu s mlékem. Máme skvělý čas. Mluvíme o smrti její maminky a o tom, že ji teď spatřuje všude kolem sebe - je si jistá, že je stále s ní a mně z toho jde husí kůže po těle. Svěřuje se mi, že její otec byl násilník a alkoholik, a právě proto je z ní tak silná žena. Mluvíme o ženské síle, o tom, jak je důležité spořit, starat se o sebe a vydělávat dost peněz, odkládat si na budoucnost a nespolehat se ve financích na partnera. Říká mi, ať se v životě za žádných okolností nepřestávám radovat jako dítě. Ať si zpívám a hraju. *„Jakmile totiž život začneš brát příliš vážně, je to konečná. Važ si každého dne, i když se některé z nich zdají být tak dlouhé. Věř mi - nejsou.”*

Je v ní síla, energie, a sebevědomí, a to mě nabíjí. Když jsme ale vzájemně nasyceny, zdvořile se rozcházíme a chci jít po zbytek dne sama. A je to skvělé. Procházím městy, vesnicemi, lesy, přes řeky i přes území nikoho. Na trase je znát, že už se blížím Santiagu. Častěji se objevují kupci, kteří prodávají náramky, mušle i občerstvení. Posledních pět kilometrů je pro mě náročných a snažím se motivovat za pomoci hudby. Když už jsem skoro na konci a nemůžu se dočkat ubytování a horké sprchy, k mému překvapení naproti sobě vidím Nóri - moji novou maďarsko-italskou kamarádku. Ach, mám radost! Domlouváme se, že po sprše zajdeme na večeři.

Potkáváme se v Kolumbijské restauraci a trávíme skvělý večer smíchem a sdílením zážitků z cesty. Mám pocit, jako bychom se znaly věčnost. Spojují nás zážitky z cest po světě, touha psát, vařit a žít naplno, nežít na autopilota. Dávám si dvě sklenky vína. Číšnice je na nás zpočátku nepříjemná, protože nemluvíme španělsky, ale nakonec ji naše snaha domluvit se řečí těla obměkčuje.

Po cestě na hostel se ještě zastavuji do kostela, který dominuje městečku Pontevedra. Sedí nás tam několik, spolu ale každý zvlášť, v tichém rozjímání. Vyjdu ven a rozhlížím se po náměstí. Poslouchám cinkání skleniček a příborů, nasávám vůně, fascinovaně zkoumám historické budovy. Cítím se jako u moře, v Itálii. Je mi dobře.

Ze svého obláčku spadnu na ubytování. Přicházím na něj již tradičně poslední, všechny spolunocležnice spí. Právě pro své pozdní příchody zpravidla spím na dvoupatrové posteli na vrchním patře. Jako každou noc si sebou nahoru беру peněženku. Neuvědomuji si však, že je u zdi velká mezera, a peněženka mi hlasitě propadá pod postel mé německé spolunocležnice. Slézám tedy z postele a prosím ji, zda by mi peněženku podala - tváří se vyděšeně a našťavaně, ale pak vstává a chce peněženku vylovit. Bohužel zjišťujeme, že postel je ve zdi vestavěná napevno, a do prostoru mezi postelí a zdí se rukou nedostaneme. S omluvným výrazem opět zalézám do postele. Snad ráno bude moudřejší večera.

Den desátý (08. 09. 2024)

Když si dovolíš jen být a žít

Ráno trávím více než hodinu tím, že se peněženku snažím vylovit, je totiž zaháknutá pod postelí. Němka se mi ze začátku snaží pomoci, ale po chvíli to vzdává. Začínám být zoufalá a píšu majiteli ubytování, který nechápe, co se mu snažím říct. Nakonec ale, šikulka samostatná, použiju papír kde mám vypsány základní portugalské a španělské pojmy, zaháknu ho sychraskou a peněženku vytahuju. Mám z toho radost jako malé dítě a jsem na sebe pyšná. Já se ve světě neztratím, říkám si. Malá velká vítězství!

Než se mi podařilo peněženku vylovit, všichni ostatní poutníci už stihli odejít. Tak, jako každý den, jsem poslední. A vůbec mi to nevadí. Baví mě to ticho, co v hostelech zůstává po odchodu poutníků. V povzdálí jsou slyšet zvuky vysavačů a hlasy štěbetajících uklízeček. Balím si krosnu a scházím do spodního patra pro snídani. Na stole zůstal hlavně nepořádek a pár posledních zbytků. Dávám si alespoň kafe. U stolu sedí muž kolem padesátky. Poznávám ho, včera mi radil, jak se dostat do hostelu. Jde z něj skvělá energie, usmívá se a ptá se mě, jaké mám ráno. Jelikož rozumí španělsky, zaběhne pro majitelku a poprosí ji, aby mi udělala čerstvou pomerančovou šťávu a vajíčka. Majitelka se směje, hlasitě něco vypráví a chytá mě kolem ramen. Směju se s nimi, i když nevím, čemu. Ale cítím se s nimi skvěle.

Muž se jmenuje Ariel a okamžitě si rozumíme, od první věty jdeme do hloubky. Ariel je z Kolumbie, kde má i rodinu, bývalou manželku a děti. Zničil ho ale workoholismus, a rozhodl

se proto změnit svůj život a odjet do Portugalska hledat své nové já. Tráví dny meditací, chůzí kolem oceánu, cvičením a psaním. Bavíme se o workoholismu, jak destruktivní může být pro člověka i jeho okolí, o energiích, které všichni vyzařujeme, o meditaci, materialismu, smrti, systému, ze kterého se těžko vystupuje, o víře i zázracích. Přiznávám mu, že mám tendenci lidi kolem sebe soudit - za přehnaný materialismus, malost a průměrnost. Ale že to dělat nechci. On se snaží lidi spíše inspirovat, nasměrovat - volí *"the kind way"*. *"A taky přece nejsem Matka Tereza, že jo"*, říká a směje se.

Žasnu. Nejen nad tím, že jsem v životě neochutnala lepší vajíčka, ale hlavně nad tím, co se tady právě stalo. Strávili jsme společně dvě hodiny v absolutním napojení a splynutí energií. Celá situace mi vlastně přijde trochu absurdní - hostel, kde zůstali dva poslední hosté a uklízečky. Dva hosté si spolu nad rozdrobenými koláči Compostela a vajíčky vyprávějí o životě i smrti. Je to přesně to setkání, které by se nestalo, kdybych spěchala, kdybych potřebovala být všude první, fanaticky vycházela z ubytoven v šest ráno. Včera jsem právě kvůli svému pomalému tempu potkala tu úžasnou Australanku. Člověk nemusí být všude první, mít všechno hned, jet v neustálých to-do listech a povinnostech. Největší kouzla se dějí právě ve chvílích, kdy to necháš jít. Kdy si dovolíš jen tak být a žít. Kdy se otevřeš lidem a světu kolem sebe. Pak se dějí skutečné zázraky.

~

Ačkoli jsem s Arielem strávila dlouhé ráno a většina poutníků už má za sebou kus cesty, vracím se na náměstí Pontevedry, abych prozkoumala kostel, který mě včera zvenčí ohromil. Vcházím dovnitř a nechávám se unášet prostředím nádherného, starého kostela, kde plápolají svíčky a silně na mě doléhá smutek přítomných. Jedna paní sedí v lavici, pláče. Druhá staříčká paní objímá kříž, pláče. Její manžel ji drží za ruku, a ve tváři má smutek. Napadají mě scénáře toho, proč jsou tak smutní. Zemřelo jim dítě? Starý pán sedí v tichosti, možná v modlitbách za manželku, která už nežije. Nóri mi včera řekla o mladé poutnici, která jde Camino proto, že se jí zabil přítel. Tolik smutných příběhů, očí. Slz. Nepřítomných pohledů. V kostele je naprosté ticho a přitom je ta bolest tak ohlušující. Je mi z toho úzko.

Zastavuji se u sochy panenky Marie s Ježíškem v náručí, která stojí v boční části kostela. Všude kolem plápolají svíčky. Všudypřítomný smutek se mi zhmotnil v hrudi a pláču. Takovým tím pláčem, který jde hluboko z nitra duše. Pláču za miminko, které se nenarodilo. Za miminko, které si moc přeji. Za všechno a všechny, které jsem kdy milovala a odešli. S Arielem jsme probírali křehkost života a ztrátu blízkých lidí, to, že nikdy nevíš, kdy je vidíš naposledy. Cítím v sobě hluboký smutek, který je ve mně celý život a nyní jakoby se konečně dral na povrch, jako bych se s ním konečně dokázala potkat tváří v tvář. Cítím ale také naději, lásku, a z celého srdce si přeji, aby vše zase začalo dávat smysl. Stojím tam dlouho. Vzlykáním se mi třepou ramena, ale nezastavuji to. Zůstávám s emocemi. Neutíkám.

Poté ještě usedám do lavice a snažím se to v sobě uzavřít. Právě jsem prožila jeden z nejsilnějších momentů mého Camina. Vycházím ven a dávám paní bez domova kávu, kterou jsem si do kostela přinesla od snídaně. Oči jí září vděkem. Pro mě obyčejná káva z automatu, kterou ani nechci vypít. Pro ni zázrak, který už tak dlouho nezažila. Přichází mi do hlavy věta: *"Můj obyčejný den je pro někoho sen."*

Utřít slzy, vykročit a jít. Děje se nový den.

~

Trávím den v samotě. Procházím vinohrady a vesničkami. Nic zásadního se v dnešním odpoledni neděje, po zbytek dne čerpám z ranních zážitků. Do uší si dávám tribal music, kterou mi doporučila Nóri. Zvláštní, jak hudba v uších dokáže proměnit vnímání světa kolem sebe. Hudba skoro až meditačního charakteru mě dovádí do jakéhosi splynutí rytmu hudby a mých nohou. Tyčka, noha, nádech, výdech, tyčka, noha, nádech, výdech. Díky poslechu hudby mnohem více vnímám detaily kolem sebe - zpěv ptáků, majestátní stromy a čerstvý vzduch. Po desátém kilometru zastavuji na oběd, dávám si pivo a krátce si povídám s otcem a synem z Ameriky, kteří se rozhodli jít na pouť spolu.

Odpoledne mi už dochází síly, jednotvárnost krajiny a celodenní samota mě začínají zmáhat. Když už skoro nemůžu pokračovat únavou, zastavuji se u rodinného podniku, kde mi majitel dává vodu zadarmo. Asi vypadám dost unaveně.

V závěru dnešní trasy se naše cesty potkávají i s ostatními poutníky, společně vzdycháme únavou s náhodnou poutnicí z Číny. Když už opravdu nevím, kde vzít sílu na zbytek cesty, opět pomáhá hudba. Díky ní najednou předbíhám všechny poutníky, kteří předtím předběhli mě.

~

Přicházím na ubytování, užívám si sprchu. Dnes je jeden z těch dnů, kdy jsem si dopřála samostatný pokoj. Možná právě kvůli dnešní samotě na cestě ale cítím zvláštní pocity a prázdno. Píšu proto SMS Oldřichovi a zjišťujeme, že jsme v jednom městě. Domlouváme se na večeri. Ještě předtím si ale zajdu na masáž, jsem přece i na dovolené.

Cítím, že hlava mi jede naplno. To je nevýhoda samoty, občas nás v ní hlava dokáže dovést do představ a scénářů, které bychom v přítomnosti ostatních jen těžko vymysleli. Ačkoli jsem člověk, který samotu vyhledává často a rád, zjišťuji, že její nadbytek je pro mě škodlivým. Na masáži si zároveň uvědomuji, jak odpojená jsem od vlastního těla. Nese mě stovky kilometrů, i přes zranění pro mě dělá maximum, a přece, namísto vděčnosti často přebírá dominanci mysl. Když kráčím pěšky, daří se mi být více v přítomnosti, ale i v těchto chvílích je tam silný vliv hodnotící mysl. Napadají mě nejrůznější věci z mého života, myšlenky bojují o pozornost. Ano, vnímám zpěv ptáků, motýly, snažím se zapamatovat si místa, která navštěvuji, ale vnímám i svůj dech, tenzi, napětí? Poznám, kdy mé tělo už nemůže? A vnímám ho, když jsem s dalšími lidmi? S Novozélandčany jsem na něj okamžitě zapomněla a šla přes své limity. Občas si dávám více skleniček vína, než by bylo potřeba, protože si dávají i ostatní - i když vím, že mi ráno bude zle. Někdy nemluvím s lidmi, protože cítím, že potřebuji být sama, a pak si to zpochybňuji a vyčítám. Jindy s lidmi mluvím, a pak si říkám, že bych potřebovala více samoty. Dominance mysli je unavující. Rozhoduji se, že po návratu se budu věnovat meditaci, józe, mindfulness.

Proto jsem ráda za rozptýlení v podobě večeře s Oldřichem. Vypráví mi o svých zážitcích a desítkách lidí, které potkal. Když mluví o mladé Italce, se kterou se seznámil, mám pocit, že se zamiloval. Je naprosto unešený její chutí žít život, smát se, zářit a cvičit acro-jógu. Ukazuje mi fotky. V restauraci potkáváme několik známých tváří. Po několika dnech se opět setkáváme s Američankami, které mi darovaly náplasti tenkrát u kostela. Hlasitě se objímáme, vítáme a smějeme se na celou restauraci.

Po večeři jdeme s Oldřichem do místních léčivých pramenů, povídat si a namáčet nohy. Ale hlava má dnes dominanci i ve společnosti. Když Oldřich vypráví o svých zážitcích, mám pocit, že moje cesta a ta častá samota, kterou vyhledávám, vlastně není dost, že jsem nepotkala dost lidí, nemám dost zážitků, nezažila jsem dost divokých nocí na přelidněných hostelech. Všichni to děláme, všichni se srovnáváme, a všichni se občas cítíme na nic proto, že ten druhý dělá víc, umí víc, má víc. Neměla bych něco dělat jinak? Dělán dost? Jsem dost? Co už si v tu danou chvíli neuvědomujeme je fakt, že většinou tyto nejistoty pramení z pochyb o sobě samých, z nedostatečné lásky k sobě. Když si člověk neváží sám sebe a uplatňuje na sebe přísný metr, těžko může čekat, že si jej bude vážit okolí. Už Baťa říkal, že všechno začíná u vztahu k sobě. Tiše si slibuji, že na sebe budu hodnější.

~

Po návratu na ubytování vyhodnocuji, že setkání s Oldřichem pro mě nakonec bylo spíše pokusem o únik před sebou, který nevyšel. Camino je opravdu jako běžný život - máš dobré dny, horší dny, potkáváš dobré lidi i takové, kteří ti vůbec dobře neudělali. Na Caminu tomu akorát věnuješ větší pozornost a vlastně si snáz uvědomuješ, že se v životě často dobrovolně obklopuješ myšlenkami a energiemi, které v životě nechceš, které ti nedělají dobře. A jak jsme se bavili včera s Arielem - pokud ti na lidech kolem tebe něco vadí, je dobré si o tom upřímně promluvit, nebo se s nimi rozejít. Zůstat v tom a pořád dokola to analyzovat je naprosto neúčinné.

Den jedenáctý (09. 09. 2024)

To je ale krásný svět

Ze včerejší analytické mysli mě vytahuje snídane s Nóri, která se nachází ve stejném městě. Dáváme si croissant a bagel, vyprávíme si historky z mládí a smějeme se jako v pubertě. Slzy smíchu. To tu dlouho nebylo. Vrací se mi nadhled a záře. Probíráme všechny historky uplynulých dní a na cestu se vydáváme až v jedenáct hodin. No a co, že většina lidí začíná den ještě za tmy. Ctíme španělskou Maňanu. Po cestě si povídáme a pak si společně, každá do svých sluchátek, pouštíme tribal music. Nádhera. Okolní lesy se střídají s vinohrady. Tyčka, krok, hudba, tyčka, krok, hudba. Vidět. slyšet. Cítit. Vidět. Slyšet. Cítit. Zastavujeme v menší vesničce na oběd, vejce s hranolkami a slaninou. Restaurace je plná dalších poutníků, včetně skupiny, kterou vede kněz v kněžském hábu.

Pokračujeme vesničkami se starými kostelíky, venkovskými vilkami. Míjíme koně, kozy, krávy. Všude kolem nás zpěv ptáků, poletující motýli. Přes kopce a lesy přicházíme do vesničky Saint Miguél, dáváme si kávu a Nóri vyráží na další cestu sama. Nijak to nevysvětluje ani neobhazuje, prostě cítí, že je čas být osamotě. Zůstávám ještě v kavárně a povídám si s ženami z Walesu, které mi vypráví o své nádherné zemi a předávají mi kontakt, kdybych je někdy chtěla navštívit. Pak do uší opět tribal music a jdu přes Pontecesures téměř bez přestávky až do Padrónu. Únavou padám na gauč ve společenské místnosti. Dávám si rizoto s mořským ovocem z místního automatu na jídlo a je mi po něm dost špatně, asi to nebyl nejlepší nápad. Dnes spím v Albergue s přibližně třiceti postelemi v jedné místnosti. S dalšími poutníky se ale nebavíme, každý si žije svůj vlastní svět.

Dneska to by tak obyčejný den, a přesto den jako korálek. Znovu mi přicházejí na mysl slova mého strýce - to je ale krásný svět!

Den dvanáctý (10. 09. 2024)

Děláme se navzájem smutnými?

Dnešní den začínám otázkou: *“Are we making each other sad?”* / *“Děláme se navzájem smutnými?”* Budím se s tíhou na hrudi. Zdál se mi šílený sen o Šimonovi.

Jdu na snídani se dvěma Američankami, které jsem potkala tenkrát u kostela a celou dobu se smějeme, to mi na chvíli pomáhá. Ale pak se s nimi loučím a jdu si svou cestou - mám na duši kámen, který potřebuju prodýchat, promyslet.

Ten sen byl naprosto živý. Mám strach, že jsem možná i křičela ze spánku. Ztělesnilo se v něm to odpojení, kterého jsme se Šimonem dosáhli. Odpojoval se ode mě a přitom mi říkal *“Však se nic neděje, všechno je v pořádku. Vždyť ti taky říkám, že tě miluju, co víc chceš?”* Ale to nestačí. V tom snu na něj z plna hrdla křičím, ať se vzpamatuje, že toto není láska. Navíc se ve snu objevuje další žena. Moc mě to bolí. Budím se se zrychleným dechem, vyděšená.

Po cestě si uvědomuji pár balových skutečností. Především to, že mi na něm dost věcí začalo vadit a hlavně se špatně srovnávám s tím, jak se změnil. Chvillemi cítím, že po cestě ani nemůžu dýchat, když přemýšlím nad scénáři, jak bychom mohli náš vztah zachránit. Jako bych tam žádné scénáře ani neviděla.

Když je tíha mých myšlenek nejhlubší, naštěstí se znovu setkáváme s Američankami na kávu, opět se smějeme a je nám dobře, ale po kávě se znovu odpojují. Ještě to musím zpracovat, vychodit, prožít.

Píšu Šimonovi dopis, který asi nikdy neodešlu.

Drahý Šimone,

dnes v noci se mi zdál děsivý sen. Odpojoval ses ode mě a nechtěl sis to přiznat. Byla tam i jiná žena, ta herečka z divadla, co se ti líbila. A já zoufalstvím křičela, ať konečně vidíš pravdu. A tys mi tvrdil, že mi přece říkáš Miluju tě nazpět, a to musí stačit. Nedokázal jsi pochopit, že nestačí. Hledali jsme příčiny našich trable všude kolem, ale trable je v nás. Možná proto ke mně často přicházel smutek ve chvílích, kdy se ostatní radovali - třeba na svatbě Marka a Vendy. Konečně jsem si uvědomila, že nejsme šťastní. Přemýšlím, co se mi na tobě a našem vztahu vlastně líbí, a co mě naopak trápí. A mám pocit, že to druhé převažuje.

Vadí mi, že na mě býváš sprostý a výbušný. Chybí mi ta láska a něžnost v tvých očích, která tam bývala. Přestal jsi pro mě dělat malé drobnosti. Jsi odpojený od mé rodiny. Soudíš lidi kolem sebe. Mám pocit, že mě nevidíš. Máš uzavřené srdce. Nesnažíš se mě svést. Odtlačuješ mě od sebe. Mobil a seriály jsou pro tebe po práci důležitější než čas strávený se mnou.

Pořád jsou tady ale věci, které na tobě miluju. A díky nim mi srdce puká, když si představím, že o tebe přijdu. Uvnitř jsi totiž hodný člověk, který mě podporuje a drží, když se něco děje. Jsi chytrý a hloubavý. Umíš být veselý, smát se (dříve i k slzám), dělat si legraci ze sebe i okolí. Občas se utrhneš ze řetězu, tancuješ, blbneš, děláš šaška a baviče. Miluju tvůj sarkasmus. Často máš příjemnou energii a je snadné s tebou být. Když mě obejměš, cítím se v bezpečí. Odtahuješ se ode mě, ale přitom vím, že objetí sám občas potřebuješ. Říkáváš mi, že mi to sluší.

Když píšu tyto řádky, uvědomuju si, jak moc mi chybíš. Ale ne ta verze, která se z tebe postupem času a povinností stala. Chybí mi tvoje stará verze, to, kým jsi doopravdy. Ale abych zase nebyla jednostranně kritická, chybí i moje stará verze. To, kým já jsem doopravdy. A věřím, že tobě taky.

Přála bych si, abys prožíval to, co já nyní. Člověku to otevírá srdce a stírá rozdíly mezi lidmi. Pozoruju tady funkční páry, které jsou spolu třeba i přes 40 let, a hledám recept na šťastný partnerský život. Prozatím jsem vypožadovala následující:

- Šťastné páry k sobě stále vyjadřují náklonnost.
- Smějí se a mají nadhled.
- Tráví čas spolu i odděleně - každý má své hobby.
- Nemyslí jen na sebe, ale i na ostatní.
- Praktikují radost z malých věcí a momentů.
- Kvalita převažuje nad kvantitou - když už spolu tráví čas, tak kvalitně. Ne u Netflixu.
- Cení si času, který spolu na tomto světě mají a toho, že se našli.
- Mají blízko k rodinám.
- Drží si určité body v harmonogramu, přes které nejede vlak - například společná večeře nebo víkendy.
- Umí odložit mobily a užít si společně například výhled na oceán, les, oheň praskající v krbu.

Moc bych nám přála, abychom spolu zase našli propojení, abychom společně rostli. Ne ale pouze kariérně, ale i osobnostně. Abychom skutečně dbali na to, že náš čas je cenný. Měl by být využitý naplno. To, že jsme se našli, je dar. Láska je dar. Společný život je dar. Mysleme na to, prosím. Neberme to jako samozřejmost.

Potřebuji v sobě najít ženskost a vášeň a ty zase dravce, lovce. Potřebujeme se umět fyzicky napojit, vnímat, milovat se. Hledejme vášeň, vždyť je jí ve světě málo. Stvořme spolu potomka a pojdme zářit. Žijme, nepřežívejme. Nebudme slepí vůči kráse a lásce. Prosím. Jedině tak máme šanci jít další cestu společně.

Tvá Nikola

Nasazuji do uší nostalgickou hudbu a jsem se smutkem v tichosti a samotě. Dneska se neusmívám na okolní poutníky, nezastavuji se, abych zkoumala detaily cesty, nesnažím se napojovat na přírodu kolem sebe. Prostě jenom jdu, s klapkami na očích a tíhou v srdci. Uvědomuji si, že mímám poutnici, která sotva chodí. Cítím provinilost za to, že jí nenabídnu pomoc, ale bohužel v tuto chvíli nemám z čeho brát, potřebuji první dát sobě, najít v sobě odpovědi na to, jak s naším vztahem nadále naložíme. Střídám tyčky a nohy extrémní rychlostí. Na poslední ubytování své Camino cesty, do Milladoiro, přicházím v rekordní rychlosti.

~

Osud tomu tak chtěl, že se na sdíleném pokoji setkávám s Italkou, o které básnil Oldřich. Alessia. Okamžitě ji podle fotky a popisu poznávám. Krásná, veselá a usměvavá. Dává mi přesně tu lehkost, kterou jsem dnes sama najít nedokázala. Náhody se nedějí. Zve mě na víno a večeři a já se rozhoduji užít si poslední večer v lehkosti, smíchu a přítomnosti.

Alessia mi vaří pravé italské těstoviny. Samozřejmě se při servírování pyšní tím, že Italové umí ty nejlepší špagety. Přisedá si k nám její francouzská kamarádka, které je kolem šedesáti let. Působí zvláště, ale tuším, že má za sebou silný příběh. Zmiňuje, že kdysi žila v klášteře, nemá děti ani manžela, chodí hodně bosky, je věřící a pravidelně cvičí jógu. Snažím se s ní blíže propojit, ale nedaří se mi to, baví se pouze s Alessiou.

Po večeři si sedáme spolu s dalšími poutníky z Německa před ubytování. Cítím potřebu žít naplno, užít si poslední minuty strávené na cestě. Pijeme hodně vína a kouříme. Bavíme se o vztazích, o mém dnešním tématu a radí mi, ať ve vztahu začnu u sebe. Ať věci, které očekávám od muže, začnu dělat první sama. Ať nečekám, až to udělá on. Říká mi, že každý partner má jiný jazyk lásky, a proto vzniká většina konfliktů.

Zároveň mi radí, ať mu dám prostor. *“Běžte si chvíli vaše cesty paralelně, ale odděleně. Spolu, ale bez sebe. Až bude správný čas, zase se napojíte. Budeš na něj čekat. Dej mu prostor, který potřebuje.”* Její vnímání světa je pro mě chvílemi až naivní. Nevím, zda to přisoudit věku, jazykové bariéře nebo italské nátuře, ale mám pocit, že věci vidí až příliš jednoduše. Trochu jí to závidím. Říká mi, že všechno je to o víře v celistvost světa kolem nás. O víře v lásku, krásu, propojení všeho živého. Pevně věří v sílu života, energií, v Boha.

Je přesvědčena, že všechno je energie, které se navzájem prolínají, přitahují, oddalují, ničí i obnovují. Na všechny mé trable mi říká *“Nikola, no problem, it is not a problem. Everything is the way it should be.”* / *“Nikolo, nic není problém, všechno je tak, jak má být.”* Vlastně mě její jednoduché vidění světa a absolutní důvěra v život dost uklidňuje. Přesně tohoto člověka jsem dnes měla potkat.

Den třináctý (11. 09. 2024)

Do cíle

Ráno vycházíme společně. Prší. Mám trochu pochyby o tom, zda chci skutečně do cílové destinace přijít právě s Alessií. I přesto, jak jsme si včera promluvily, se s ní pořád nedokážu naplno napojit. Nebylo by to lepší o samotě, abych to mohla skutečně prožít? Pak ale pouštím své vtíravé myšlenky a nechávám se nést tím, co mi Camino nachystalo do cesty. Potkala jsem ji z nějakého důvodu.

Střídavě mluvíme a mlčíme. Mám pocit, že jí ticho vůbec nevadí, mně je v něm nekomfortně. Poutníci před námi i za námi. Dnes všichni přijdeme do cíle.

Po nějaké době prolamujeme ticho a Alleasia mluví o tom, že nežijeme, abychom naplňovali očekávání druhých. A je třeba to dát jasně najevo rodině, přátelům i v práci. Staví se proti materialistickému životu. Nepotřebuje hypotéky a tlaky. Když jí někdo z okolí nerozumí, nerespektuje její cestu, promluví si s nimi a řekne jim, že to v životě má jinak. *“Pokud tvoji cestu nerespektují, nemilují tě.”* Nenechá se lidmi kolem sebe manipulovat. Mluvíme o dobrotě lidí, o rodičích a lásce k nim. O tom, že lidé ze své podstaty nejsou špatní, jen se jim třeba v životě děly špatné věci. Zdůrazňuje, jak všechno tkví v jednoduchosti, malých věcech, v lásce. Jak často čekáme od lidí věci, které sami neděláme.

Připomíná mi jednu moji blízkou kamarádku, se kterou se naše cesty rozešly. Všehovšudy mi její pohled na svět ale připadá trochu moc jednoduchý a zalitý sluncem. Je to inspirativní, ale ze své analytické mysli to vnímám také jako trochu naivní. Na spoustu věcí, které v sobě řeším, mi odpovídá: *“Why? Why do you do this to yourself? Why do you think like that? Everything is simple. No worries, no problem.”* Všechno je láska. Možná mě to rozčiluje proto, že do této úrovně osvícení a životního nadhledu mám opravdu daleko.

Co mě na ní také velmi inspiruje je její vztah k sobě. Má k sobě velký respekt, lásku a úctu. Přijímá se taková, jaká je - takových lidí jsem v životě zatím mnoho nepotkala. Říká mi: *“Mám se ráda. Je mi se sebou skvěle. A jsem šťastná, mám krásný život.”* Cítí vděčnost za obyčejné věci. Vlastně je to přesně ten typ člověka, o kterém jsem mluvila s Nóri. Takový ten člověk, se kterým by život ve vztahu byl mnohem jednodušší. Hodně se směje. Je zářící, šťastná a vyrovnaná. A i když mě tím chvilkami lehce irituje, musím si vnitřně přiznat, že je to ten nejlepší člověk, kterého jsem si na příchod do Santiaga mohla přát.

~

Přicházíme do Santiaga. Zastavují nás dva postarší pánové. Jeden mi vypráví o historii Česka. Druhý říká, že apoštolové na katedrále odpadnou z naší krásy. Smějeme se. Zastavujeme se na kávu. Barman nemá razítko, a tak mi ho do pasu kreslí ručně.

Vycházíme ven, a Allesia září. Směje se a do cílové destinace přímo utíká. Mé rozvážené já se ani nestihne pozastavit nad rychlostí, kterou se to všechno děje. Kdybych do cíle šla sama, jsem si jistá, že bych šla loudavým a rozvázným krokem. Nechávám se ale strhnout její energií, protože na kdyby se nehraje. Máme jenom přítomnost.

Přicházíme do centra. Pouliční prodavačka nám nabízí buchtu, bereme ji do rukou, zakusujeme a u toho utíkáme. Jako by nám měla katedrála někam utéct. Napětí stoupá, lidé se usmívají, někdo nám něco přeje. Celé je to jako scéna z filmu. Jakmile se blížíme ke katedrále, chytáme se za ruce. Radujeme se, vískáme štěstím, zvoláváme radostné výkřiky. Katedrála se před námi začíná postupně zjevovat. Jsme v cíli.

Objímáme se, radujeme se. Nádherný moment. I když mám pocit, že mi pořád vůbec nedochází, co se v uplynulých dnech odehrálo.

Allesia si plní svůj sen a společně děláme pozici Acro-jógy, kdy mě zvedá na rukou. Pak v dálce spatříme Oldřicha a odehraje se výjev jako z romantického filmu. Když jej Allesia spatří, běží k němu. Objímají se, radují se ze shledání. Potkávám Američana se synem, volají na mě: "You made it!" Potkávám i Filipínce z Ameriky, kteří mě objímají a vzájemně si gratulujeme. Zdravím se s mými dánskými kamarády, kteří mě toho tolik naučili o Hygge.

Jakmile příchod trochu rozdýcháme, jdeme si do Pilgrims Office vyzvednout certifikát a schováváme si věci do skříňky. Zjišťujeme od ostatních, že mše pro poutníky začíná už za pár minut. Utíkáme. Doslova sprintujeme. Mám rozvázanou botu, nevadí. Alessia na mě řve: "Vamos!" Díky Nóri, kterou potkáváme, dostáváme přednost v řadě. Jsme tam!

~

Od první chvíle, prvního slova mše, které nerozumím, pláču. Ačkoli nevím, o čem kazatel mluví, odehrává se ve mě něco hluboce spirituálního. Cítím reálné propojení s Bohem, všemi a vším. Silně se ke mě vracejí vzpomínky na milovanou babičku, která by byla nesmírně dojatá z toho, že jsem skutečně přišla do cílové destinace. Bylo to právě tady, kde se moje blízká kamarádka modlila za babičku v den, kdy zemřela. Vzpomínám na to, jak jsme společně chodily do kostela. Jak mě uplácela čokoládou, abych vydržela. A teď jsem tady, babi, a dobrovolně. Prosím o odpuštění za to, že jsem se s ní nestihla rozloučit. Nikdy jsem si to neodpustila. Moc mi chybí.

Myslím i na druhou babičku, která zemřela v datum, ve kterém se v katedrále nacházím. Smutek.

Slzy za odešlé miminko.

Vděk za rodinu, Šimona, přátelství, za všechno a všechny, které v životě mám.

Hluboký spirituální prožitek. Slzy proudí od začátku až do konce. Přijímám svátost, i když nejsem pokřtěná a významu vlastně nerozumím. Zapaluji svíčku a děkuji Marii, která mě na cestě provázela, celou cestu se mnou byla. Byli se mnou ptáci, motýli, záře. Byla se mnou ona. Dnes, když jsme ráno vycházely z ubytování, povzdechly jsme si nad tím, že prší. A já řekla: *“Až dojdeme do Santiaga, rozzáří se slunce, protože přichází dvě nádherné duše.”* Přicházíme a přes zamračenou oblohu skutečně prosvítá slunce. Marie byla celou dobu se mnou.

Poté vidím Francouzku, se kterou jsem se potkala včera na ubytování. Stojí, v ruce drží svíčku, a vypadá zmateně. Jdu za ní a ptám se, jestli něco nepotřebuje. Odpovídá, že hledá místo, kam by tu svíčku položila. Radím jí, ať ji dá před Marii, že se mnou byla celou cestu a moc mi pomohla. A ona ji tam pokládá a píše vzkaz. I já píšu vzkaz. Prosím o miminko a děkuji jí. Jdu znovu za Francouzkou a ta mi děkuje, že jsem jí poradila postavit svíčku právě tam, a pláče. Pokud jí rozumím správně, svíčku zapalovala pro nemocnou kamarádku. Já pláču s ní a objímáme se. Je to silné, nádherné, nadpozemské. Loučíme se a posíláme si pusy, vzdušná poděkování. Znovu si uvědomuji, jak jsou první dojmy klamné. Jak často soudíme lidi na základě vzhledu, něčeho zvláštního na nich, a přitom to mohou být lidi, se kterými vás pojí tolik. Včera jsem měla pocit, že mě ignoruje, vlastně mi moc nesesla, a dnes mi prožitek s ní proměnil celou závěrečnou zkušenost na Caminu.

V této souvislosti mi hlavou proběhla taky paní, která včera kulhala a já měla sluchátka, svoji hloubku. Nezeptala jsem se jí, jestli je v pořádku, jestli něco nepotřebuje. V duchu jsem si to obhájila tím, že se snad nic neděje, je to jenom jeden člověk. A tato paní pak byla tou, která mi v hostelu šla do pokoje pro ručník, když jsem si ho zapomněla vzít do sprchy. Beru si z toho lekci, že bychom se o sebe jako lidi měli vzájemně starat a zajímat, i když se tak třeba zrovna necítíme. Nikdy nevíš, kdy toho člověka budeš potřebovat, nebo kdy si můžete vzájemně pomoci. Píšu si: *vždy bud' dobrá k lidem, ke světu kolem sebe. Dělej malé věci s velkým duchem. Ty věci se ti vrátí. Skrze ně člověk rozdává světlo, rozzařuje okolní svět, okolní duše.*

Ještě chvíli stojím uprostřed katedrály a vnímám tu energii místa, všech těch lidí, kteří si sem donesli své příběhy, svá uvědomění z cesty. A nemůžu tomu uvěřit.

~

Je to přibližně dva měsíce, co jsem jela do Prahy a poslouchala podcast na téma Camino. A tenkrát jsem si řekla, že to uskutečním. O pár dní později jsem koupila letenky. O měsíc později stojím tady, v cílové stanici cesty. Ušla jsem to. Já to opravdu ušla. Noha to zvládla. Koleno to zvládlo. Moje já, které před dvěma lety leželo v bytě a nemohlo chodit kvůli zraněnému kolenu a zánětům, by tomu neuvěřilo. Jsem na sebe a svoje tělo tak pyšná. Ustála jsem krizi, kdy mě koleno začalo bolet. Otejpovala jsem ho, nasadila ortézu, vzala jeden den vlak a šla dál. Bez bolesti. Ze začátku mě šíleně bolela chodidla. I bedra. Zažila jsem den, kdy jsem už měla pocit, že nezvládnou ani krok navíc a jedinou útěchou mi byly hlasové zprávy se Šimonem. Šla jsem třináct dní v kuse. Dvacet kilometrů denně.

Potkala jsem neskutečné lidi a zažila zázraky. Myslím na malé drobné věci. Tolik krásných duší. Lidi, kteří mě z oken svých domů navigovali a ukazovali mi další cestu. Staří i mladí. Ve městě i na vesnicích. Kočka, která měla zavřené oči a já se oni bála, že je nemocná - ale ona jen tvrdě spala. Pes, který se do mě zamiloval. Mávání místních i cyklistů, bulky od Oldřicha, káva od Alessie, mušle, které jsem po cestě nasbírala. Úsměvy lidí, laskavé tváře a Buenos Dias, Bom Dia a Buen Camino. A hlavně František na začátku toho všeho. Miluji a děkuji.

Slyšet. Vidět. Cítit.

~

Večer jdu na večeři s mými oblíbenými ženami, Nóri a Michelle. Dáváme si vynikající červené víno a španělské speciality. Smějeme se. Cítím, jako bychom se znaly celý život. Ráno jdu ještě nasát východ slunce nad katedrálou. Sedím tam s dalšími poutníky dvě hodiny a užívám si každý moment, i když mrznu. Na mobil se nedívám - jsem v přítomnosti. V tom před sebou vidím Alesii. Její obličej se rozzáří štěstím - chtěla mě ještě vidět, než bude pokračovat dál. Údajně mi psala, volala, ale nebrala jsem to. Objaly jsme se a vyrazily spolu na snídani a koláč Santiago. I když spolu hodně mlčíme a stále mám pocit, že nejsme vyloženě spřízněné duše, cítím vděčnost za to, jak důležitou součástí mé cesty se stala. Pak se loučíme, dlouze na sebe máváme, a asi obě tušíme, že se už nikdy neuvidíme.

~

Nasedám na autobus do Porta. Po cestě se mi hlavou honí jenom jedna otázka. Jak si v běžném životě udržet to Světlo, tu Lásku, tu Krásu, kterou jsem v sobě na Caminu opět objevila? Dřív mi ji i Šimon připomínal tak často. Pak přestal. V běžném životě o svoji záři přicházím. Nechávám si svoji záři zašlapat.

Šimon se do mě zamiloval kvůli mé záři. Díky cestě jsem více pochopila změnu v jeho chování. Došlo mi, že nic se neděje jednostranně. Každá mince má dvě strany. Jak po něm můžu chtít, aby byl veselý, optimistický a usměvavý, když se mnou za uplynulé roky prožil tolik bolesti? Když jsem se mu před očima postupně změnila z mladé, zářící a veselé ženy v klubíčko starostí, strachu a trápení? Když mě neustále musel konejšit, navigovat, podporovat? Mám pocit, že se ve vztahu se mnou sám sobě ztratil. Že na něj a jeho štěstí v našem vztahu nezbylo místo. Cítím se vůči němu provinile a přeji si začít od začátku. Už nikdy nechci být tou holkou z fotek - s nateklými víčky a nulovou září. Prošla jsem si tolika různými verzemi sebe samé, které nebyly já.

To už nedopustím. Chci být častěji v přírodě. Cvičit. Pozorovat západy slunce. Meditovat. Vařit. Poslouchat hudbu. Tančit. Zpívat. Prožívat i malé věci. Nebát se změny. Občas jít jinou cestou. Občas zvolit jinou polohu. Občas se na něco prostě vykašlat a neohlížet se. Nečemu se zasmát namísto toho, abych dlouze analyzovala. Nad něčím mávnout rukou. Je to jedno. No problem. It is not a problem. Love. Just love. Marie je se mnou. Energie. Napojení. Budu se řídit tím a vše bude v pořádku. Zajdu si na kosmetiku. Zkusím kurz tance. Život se neděje

jenom večer. Žít se musí i přes den. Od rána. Od prvního nadechnutí. Každý den se budu znovu a znovu zkoušet napojit.

~

Přijíždím do Porta, dávám si Pastel de Nata. Toulám se uličkami a piju portské víno. Zkouším typickou tresku Bacalhau. Nebe se barví do oranžově-žluté. Vůně oceánu a zpěv racků. Loučím se se samotou i Caminem.

Letadlo mi letí v 6:20. Poprvé v životě zažiju východ slunce z letadla, a je to magické. Dívám se ven a jsem v tichu. Na letišti ve Vídni si na záchodě přečešu vlasy a trochu se namaluju. Cítím, že se nemůžu dočkat setkání se Šimonem. Když procházím závěrečnou chodbou a spatřím ho mezi vítajícími, tečou mi slzy. Objímáme se. V jeho objetí jsem doma. Cítím, že to všechno zvládneme. Že to zase budeme my. Jsem si jistá, že tato cesta měla pro náš vztah zásadní význam. Že už nebudeme stejní.

Je před námi ale ještě dlouhá cesta. Camino byl teprve začátek.

Tři měsíce po dokončení

Život samá pohroma

Ptáte-li se, zda se člověku po Caminu rapidně změní život, tak ano, změní. Ale ne vždy je ta změna ihned pozitivní. V mém případě bylo Camino jenom začátkem bolavého konce jedné dlouhé a nešťastné životní éry. Měsíce, které po něm následovaly, mě dovedly ještě na hlubší dno, než jsem si dokázala představit. Pokud tedy na následujících řádcích čekáte slunce a duhu, zklam vás.

Žila jsem v naivní iluzi, že na Caminu uzavřu svůj dosavadní život, nechám za sebou vše, co za sebou nechat chci, a začnu novou životní etapu. A to se pravděpodobně začalo dít, ale úplně jiným způsobem, než o jakém jsem snila.

Přesně týden po návratu z Camina jsem začala mít zdravotní problémy. Najednou se mi zhoršilo trávení, začalo mě svědit celé tělo, vyskočilo akné. Netušila jsem, co se děje. Nebyla jsem schopna jíst téměř nic. Přidaly se gynekologické problémy. Jakoby se tělo začalo obracet proti mě. To vše se podepsalo na psychice. Měla jsem vše nalajnované - zůstanu v aktuální práci, budu žít po Caminu nově, najdu balanc, půjdu na mateřskou. Ale vše bylo jinak. Když mi gynekoložka volala s výsledky, zhroutila jsem se ve své tehdejší kanceláři na zem a hlasitě plakala. Bylo mi hrozně. Camino mělo všechno změnit. Mělo mi pomoci uzavřít si všechna bolestivá období, zahodit své staré já. A já najednou stála v bodě, kde už jsem byla tolikrát. Bolest, slzy, trápení, černota. A navíc ta klec, ve které vás drží předstírání navenek, že všechno je v pořádku. Mám velký talent v tom, že se na okolí umím usmívat a konejšit jej i ve chvílích, kdy se vnitřně rozpadám. Kromě blízkých lidí to na mě

tedy nikdo nepoznal. Pocitově je to ale opravdová klec, kdy nevíte, jak utéct. Vzpomínala jsem na svou verzi z Camina - veselá, zářící, rozpustilá. Camino mi připomnělo, kdo jsem a otevřelo mi oči v tom, že chci žít jinak. Radovat se z každého dne. Ale v tomto stavu mi to vůbec nešlo, naopak. Mé dny provázely slzy, smutek a úzkost. Ničemu jsem nerozuměla. Problémy se navíc zhoršovaly. Absolvovala jsem všechna možná vyšetření, ale nikdo nevěděl, co se mnou. Začala jsem postupně upadat do deprese.

Práce mě absolutně nebavila. Nedokázala jsem napsat ani jeden e-mail bez přemáhání se. Seděla jsem v kanceláři a čekala, až budu moct jít domů. Snažila jsem se dělat alespoň minimum, abych si mohla odškrtnout, že jsem něco udělala. Ale napsat jeden e-mail nebylo v životě tak těžké. Navíc jsem se nacházela v období, kdy se konaly různé pracovní akce. Účast na nich a jejich příprava mě vyčerpávaly.

V hlavě mi neustále běžela otázka, proč se mi to děje. Co se mi tělo snaží říct. Následovaly dny, kdy jsem nebyla schopna do práce fyzicky přijít. Kdy jsem musela zůstat ležet, jak strašně jsem byla unavená a slabá. Dny, kdy jsem jenom tupě zírala do počítače a klikala na hlavní obrazovku mobilu, abych se ujistila, že uteklo teprve deset minut. Kdy jsem zničehonic propukala v pláč. Kdy na mě najednou dosedla černočerná tma, a já nedokázala najít způsob, jak z ní ven. Kdy jsem cítila, že se potápím někam do hlubin, že už nevím, kudy dál. Že už nevím, kdo jsem. To všechno ve mě odstartovalo Camino. Žádné zářivé dny plné napojenosti a víry. Naopak. Dny plné temnoty a bolesti.

Jelikož mi na papíře nic nebylo, začalo mi postupně docházet, že původ mých problémů je psychický. Uvědomila jsem si, že již nějakou dobu procházím vyhořením. Že mi tělo vrací mou neustálou stylizaci do rolí, které nejsou moje. Vždycky jsem snila o tom, že budu podnikat, budu žít nezávisle na zaměstnání. A najednou jsem měla pocit, že v prostorách úřednických a korporátních budov dál nedokážu dýchat.

Bylo to ale mnohem hlubší. Na povrch začala vycházet všechna ta bolest, kterou jsem si doposud prošla. Začalo mi docházet, že ať už se v životě dělo cokoli, mým primárním cílem bylo vždycky rychle vstát a otřepat se, dokázat okolí, že mě nic nepoloží. Že jsem silná a i přes pády hned vstanu a jdu dál. Jakmile jsem byla schopna nasadit masku své odolnosti, trávila jsem čas po pohovorech a přesvědčovala potenciální zaměstnavatele, že jsem skvělá, nenahraditelná a nic mě nepoloží na kolena. Realita ale byla jiná. Nastal čas si přestat hrát na něco, co nejsem.

A proto jsem se dva měsíce po návratu z Camina rozhodla skončit v zaměstnání a vzít si čas pro sebe na dobu neurčitou. Poprvé v životě jsem netušila, jaké budou mé další kroky, ale jelikož mi bylo psychicky i fyzicky nejhůř za můj dosavadní život, brala jsem to jako vysvobození.

Rok 2025 se pro mě tak měl stát rokem zaměřeným na zpomalení, léčbu, terapii a nabírání sil na další krok. Rokem, kdy se mou hlavní misí mělo stát učit se důvěřovat svému tělu a tomu, že i na konci té nejčernější tmy čeká světlo.

Volím si lásku a víru před strachem a hněvem

Je to už devátý měsíc, co nepracuji. Uplynulé měsíce pro mě byly nové - všechno bylo jinak než dříve. Dovolila jsem si nejistotu toho, že absolutně netuším, jaký bude můj další krok. Dovolila jsem si pustit všechny dosavadní spolupráce a oznámit světu, že nejsem k dispozici. První čtyři měsíce doma jsem se léčila. Psychicky i fyzicky. Snažila jsem se meditovat, jíst velmi dietně, chodit na procházky, vědomě prožívat, cvičit hormonální jógu a netlačit na sebe.

Po čtyřech měsících doma přišel tlak a pocit, že už bych něco měla začít dělat. V dnešním světě zaměřeném na výkon je přece bláznovství všechno zastavit, přestat o sobě dávat světu vědět. A proto jsem na následující tři měsíce naskočila do dřívějšího kolečka pohovorů a prokazování své hodnoty. Ani v jedné z firem jsem ale necítila, že tohle je ono. Témata, kterým jsem se měla na pozicích věnovat, mě nezajímala. Tlačil mě čistě racionální důvod, moje ego, které si přálo konečně vydělávat dostatek peněz a být za svoji práci oceněna. Mé skutečné já ale chtělo prostor na to se dále uzdravovat, nabírat sílu na další krok. Mé skutečné já už nechťelo jít pracovat pro jiné lidi. Uvnitř převládá silný pocit, že na mě čeká jiná cesta. Po třech měsících jsem si to znovu uvědomila a opět jsem všechno pozastavila. Dávám si čas přijít na to, co je mým posláním na tomto světě. Dovoluji si přiznat, že zatím nevím.

Nebudu říkat, že krok, který jsem udělala, je snadný. Často mě přepadne pocit, že nejsem dost. K čemu tady vlastně jsem, když nenosím do domácnosti žádné peníze, když v porovnání s rychlým životním tempem lidí kolem mě vlastně nedělám nic? Co když všechno, co jsem doposud zažila, bylo zbytečné, a já už nikdy nenajdu svůj směr? Závidím lidem, kteří žijí svoje autentické já. Zpěvačkám, které zpívají. Moderátorům, kteří moderují a herečkám, které hrají. Proč jsem neodhalila svoje dary v době, kdy se rozhodovalo o mé budoucnosti? Proč jsem ve jednátřiceti letech tak ztracená v tom, kým chci být?

Tyto myšlenky se ale snažím přeorientovat. Vždycky jsem od života chtěla víc, a dobře, zatím jsem nepřišla na to, co to je. Ale každý máme čas stanovený jinak. Věci mají svůj důvod a je pravděpodobné, že pokud by se člověk v minulosti vydal jinou cestou, narazil by podobně, akorát s jinými kulisami. Životní zkoušky mají svůj význam. Možná se nám někdy zdá, že to máme těžší, než ti ostatní. Že jsme na všechno sami. Ale i to má svůj důvod a já stále věřím, že každý ten důvod jednou pochopíme. Nedávno jsem slyšela větu, že právě ti lidé, kteří si prošli těžkými životními zkouškami, jsou ty nejkrásnější duše, které můžete potkat. Moc dobře totiž vědí, jaké to je spadnout na dno. Váží si věcí, které ostatní přehlížejí. A dokážou lidi kolem sebe motivovat, aby zářili, aby se nevzdávali. Protože si uvědomují, jak cenná ta záře je.

~

Dnes je to přesně rok od toho, kdy jsem vysedla v Portu a vykročila směrem do neznáma. A za tu dobu se změnilo tolik věcí. V průběhu tohoto roku jsem si sáhla na úplné dno. Ale také jsem zažila, jaké to je, odrazit se z něj. Málokdy si člověk dokáže tak užívat život jako ve

chvích, kdy právě vstal z nehlubšího bahna ve svém životě. Pozvala jsem si do života nové pohledy na situace, nové prožitky. Zažila jsem na vlastní kůži, jaké to je, otevřít své srdce víře a Bohu a skutečně uvěřit, že na své boje nejste sami a že všechno, opravdu všechno má svůj význam. Díky víře se učím zahazovat své ego a strachy, které mi neustále posílá. Učím se být laskavější k sobě i lidem okolo.

Potkala jsem nové krásné duše, které mě učí, jak se odpoutat od svých starých zažitých vzorců. Strávila jsem (a ještě strávím) dlouhé hodiny na terapiích. Se Šimonem jsme si prošli velkou transformací a neustále pracujeme na tom, abychom se nevraceli k verzím sebe samých, kterými jsme byli před rokem. Občas nás to tam háže znovu a znovu. Ale učíme se, že tudy cesta nevede. Našli jsme si společné zájmy, společně se učíme být lepšími lidmi i partnery, společně jsme se nechali pokřtít.

Nebudu předstírat, že jsem již na místě, kde bych si přála být. Bohužel zdaleka ne. Čeká mě ještě hodně práce. Ale jestli jsem si něčím jistá, Camino u mě odstartovalo proces transformace, který byl nevyhnutelný, a na který neexistoval časový limit. Ten proces je dlouhý, bolavý a ne vždy lineární. Vracím se do starých situací, padám a vstávám. Ale nejsem si jistá, zda by se bez Camina a bez nalezené víry tohle všechno odehrálo. Camino si mě zavolalo a změnilo mi život. Pokud si zavolá i vás, neváhejte a kupujte letenky.

~

Dne 2.9.2025 tady sedím, dopisuju tuto knihu, a v břiše mám nikoli jedno, ale dvě miminka. Můj sen z Camina se mi splnil a já za něj každý den děkuju Bohu.

V den, kdy jsem to zjistila, jsem intuitivně vzala auto a jela na projížďku. Dorazila jsem ke kostelu, který se nachází nedaleko od bydliště Šimonovy maminky. Procházela jsem se, žasla a zvědomovala si ten zázrak, který se odehrává v mém těle. Toulání mě přivedlo k soše svatého muže, který drží miminko. Pod tou sochou byla ve zdi vyrytá Panenka Marie s Ježíškem v náruči. Vytryskly mi slzy dojetí.

Mé Camino právě bylo dokončeno.
Je čas vydat se na další cestu.

~

*E se te enganares no caminho, comeses tudo de novo.
A pokud na cestě uděláte chybu, začněte znovu.*